

WSPÓLNOTA POLSKA

PISMO POŚWIĘCONE POLONII I POLAKOM ZA GRANICĄ

W NUMERZE POLECAMY:
NAGRODA POLONIJNA MINISTRA JANA DZIEDZICZAKA
POLONIJNE FORUM EKONOMICZNE
SPORT POLONIJNY WE WSPÓLNOŚCIE POLSKIEJ

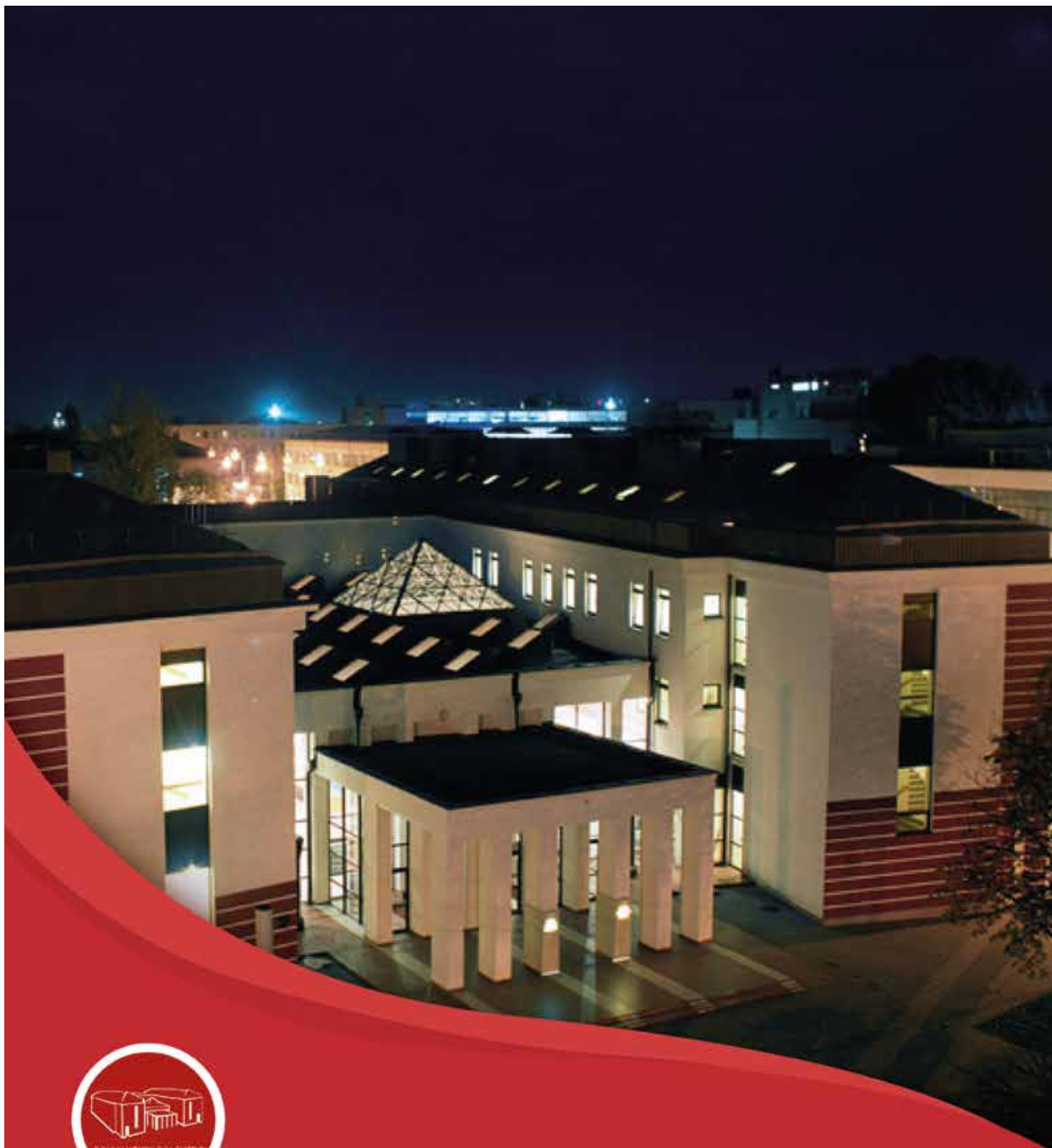
2/2021

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

ISSN : 1233-0051

STOWARZYSZENIA „WSPÓLNOTA POLSKA”

DOM KULTURY POLSKIEJ W WILNIE

www.polskidom.lt

Szanowni Państwo, Czytelnicy i Przyjaciele Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

Numer drugi „Wspólnoty Polskiej” rozpoczynamy biografią Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Jest to związane z uroczystościami beatyfikacyjnymi Prymasa Tysiąclecia oraz Matki Elżbiety Czackiej, które odbyły się 12 września 2021 roku w Świątyni Opatrzności Bożej. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” również włączyło się w obchody uroczystości. Zorganizowaliśmy konferencję zatytułowaną „Stefan Kardynał Wyszyński – Ojciec duchowy Polaków i Polonii”, aby przypomnieć, jak ważną dla rodaków postacią był Prymas Tysiąclecia i jaką lekcję wyciągnęliśmy z Jego nauk. Relację z uroczystości przeczytaj Państwo w niniejszym numerze.

Ponadto prezentujemy najnowszą edycję akcji „Lato z Polską”, która na stałe wpisała się w działania Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Po raz kolejny przy wsparciu Polskiego Komitetu Olimpijskiego i kilkudziesięciu gmin z całej Polski udało nam się zaprosić najmłodszych rodaków ze Wschodu na dwutygodniowe pobyty wakacyjne. Przyjazdy dzieci są bardzo ważne, gdyż pozwalają im zbudować więź z Polską i językiem polskim, a dzięki turystycznej formule mogą one poszerzyć swoją znajomość historii polskiej i obyczajów. Obszerna fotorelacja obfitująca w uśmiechy najmłodszych Polaków ze Wschodu czeka na Państwa w numerze.

Nie zapominamy również o dorosłych, gdyż dla nich przygotowaliśmy relację z ważnego wydarzenia, jakim było Polonijne Forum Ekonomiczne w Karpaczu, które odbyło się 7-9 września 2021 roku w ramach XXX Forum Ekonomicznego. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” odpowiedzialne za część skierowaną do Polonii i Polaków za granicą zorganizowała szereg dyskusji panelowych z udziałem ekspertów z kraju i ze świata. Rozmawialiśmy nie tylko o ekonomii i o tym, jak ważnymi partnerami biznesowymi są dla Polaków w kraju rodacy rozsiani po całym świecie, lecz także podejmowaliśmy szereg tematów dotyczących edukacji polonijnej i kwestii tożsamościowych. Zapraszam serdecznie do lektury działu poświęconego Forum.

W ramach prezentacji Polonii i Polaków za granicą tym razem przenosimy się do Stanów Zjednoczonych. Zapoznają się Państwo z kulisami powstania dwóch ważnych instytucji – Związku Polonii Amerykańskich oraz Zrzeszenia Nauczycieli Polskich w Ameryce. Porozmawiamy także o amerykańskiej karierze wielkiego Polaka Ignacego Jana Paderewskiego oraz współczesnych artystów polskich, którzy podjęli nietatwą próbę zaistnienia w Hollywood.

Na zakończenie chciałbym Państwu zaproponować lekturę podsumowującą 30-lecie działalności Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. W drugim numerze naszego biuletynu przedstawiamy nasz bogaty dorobek w obszarach: wspierania kultury polskiej i polonijnej, sportu polonijnego oraz niesienia pomocy medycznej i charytatywnej.

Tomasz Różniak
Redaktor Naczelny

SPIS TREŚCI

STEFAN KARDYNAŁ WYSZYŃSKI – OJCIEC DUCHOWY POLAKÓW I POLONII

DROGA DO ŚWIĘTOŚCI	7
UROCZYSTOŚCI BEATYFIKACYJNE	9
WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE W STOWARZYSZENIU „WSPÓLNOTA POLSKA”	11

AKTUALNOŚCI

NAGRODA POLONIJNA PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DS. POLONII I POLAKÓW ZA GRANICĄ	14
POSIEDZENIE KOMISJI SPORTU I TURYSTYKI RADY KRAJOWEJ SWP	15
XII GALA KONKURSU „BYĆ POLAKIEM”	16
MIĘDZYNARODOWY POLONIJNY TURNIEJ PIŁKI SIATKOWEJ W GDYNI	17
13. MIĘDZYNARODOWY TURNIEJ PIŁKI NOŻNEJ „YOUNG FOOTBALL CUP 2021”	18
XXI POLONIJNE IGRZYSKA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ IM. JANA STYPUŁY	19
IV POLONIJNY FESTIWAL POLSKIEJ PIOSENKI W OPOLU	20
KONKURS WOKALNY IM. STANISŁAWA JOPKA	21
WOLONTARIACKIE PRACE NA POLSKIM CMENTARZU W BORYSŁAWIU NA UKRAINIE	22
POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY PARTNERÓW XX ŚWIATOWYCH LETNICH IGRZYSK POLONIJNYCH	24
POŚWIĘCENIE NOWEGO SKRZYDŁA DOMU KULTURY POLSKIEJ W WILNIE	25
APEL DO POLONII O NADSYŁANIE EKSPONATÓW DO MUZEUM SPORTU I TURYSTYKI	26

ODESZLI

KAROLINA KACZOROWSKA (1930-2021)	27
TADEUSZ SMUGAŁA (1966-2021)	28
O. ALOJZY KOSOBUECKI (1969-2021)	28

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelny: Tomasz Różniak
Redaktor/Sekretarz redakcji: Kaja Gzyto
Redaktor: Marcin Teodorczyk
Redakcja techniczna: Polonijna Agencja Informacyjna SWP

Wydawca:

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
Biuro Zarządu Krajowego
Dom Polonii w Warszawie
ul. Krakowskie Przedmieście 64, 00-322 Warszawa
Tel. +48 22 556-90-02,
E-mail: swp@wspolnotapolska.org.pl
www.wspolnotapolska.org.pl

Projekt, skład, DTP: Polonijna Agencja Informacyjna SWP
Druk: Drukarnia Standruk, Adam Król
ul. Rapackiego 25, 20-150 Lublin
Nakład: 700 egz. ISSN : 1233-0051

STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

Wspólnota Polska.
Pismo poświęcone Polonii i Polakom za granicą

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
ul. Krakowskie Przedmieście 64
00-322 Warszawa
Tel. +48 22 556-90-02
E-mail: redakcja@wspolnotapolska.org.pl
www.wspolnotapolska.org.pl

Numery archiwalne biuletynów dostępne są na stronie:
www.wiadomosci.wspolnotapolska.org.pl/pisma

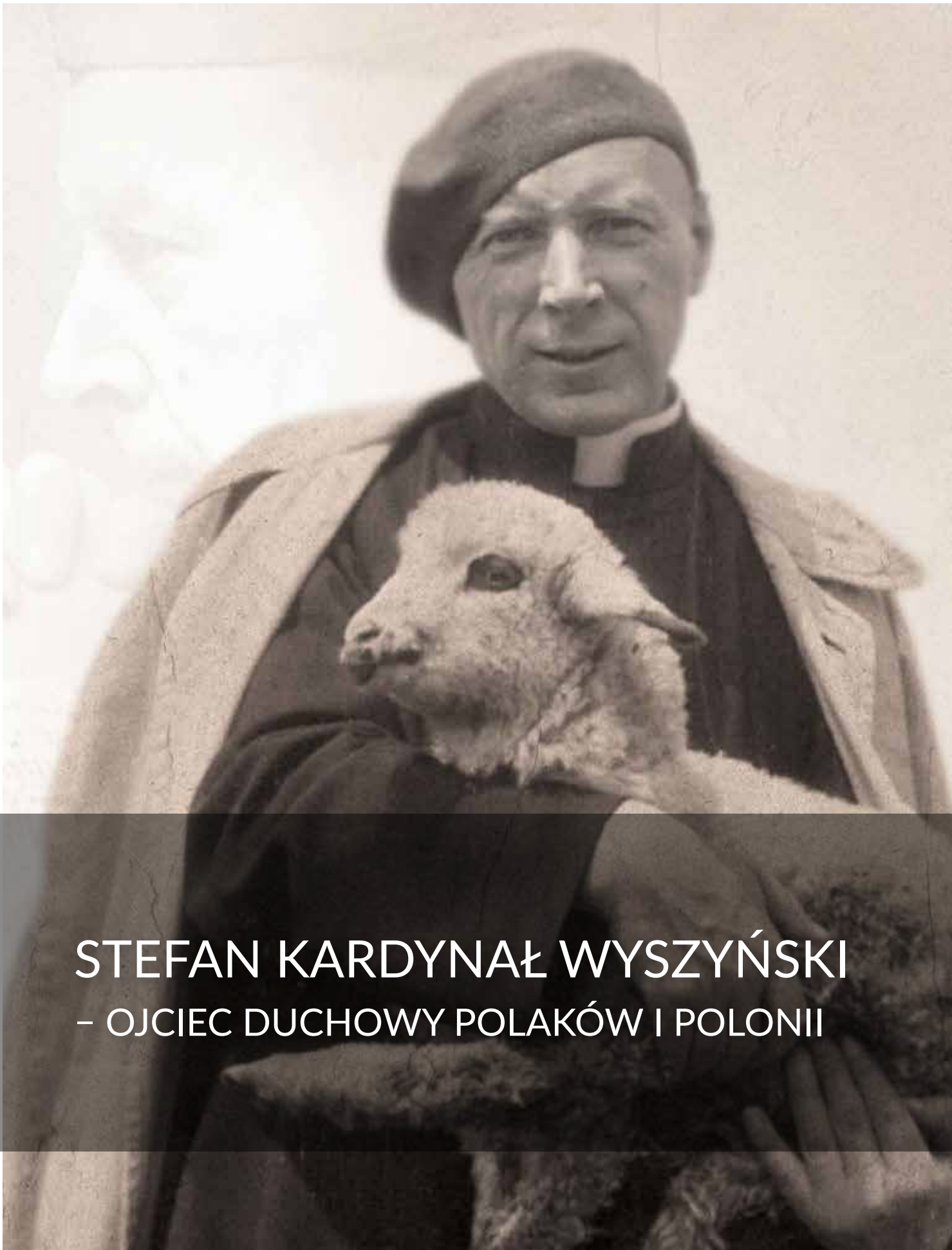
SPIS TREŚCI

AKCJA "LATO Z POLSKĄ 2021"	30
POLONIJNE FORUM EKONOMICZNE W KARPACZU	36
POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ – STANY ZJEDNOCZONE	
GRZEGORZ DZIEDZIC, KONGRES POLONII AMERYKAŃSKIEJ	40
POLONIJNA AGENCJA INFORMACYJNA, INSTYTUT JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W AMERYCE	44
HELENA SOŁTYS, ZRZESZENIE NAUCZYCIELI POLSKICH W AMERYCE	47
AMERYKAŃSKI SEN IGNACEGO JANA PADEREWSKIEGO. ROZMOWA Z PROF. MARKIEM ŻEBROWSKIM	49
RAFAŁ DAJBOR, POLSCY ARTYŚCI TEATRU I FILMU W STANACH ZJEDNOCZONYCH	51
DOMY POLSKIE	
DOM POLSKI W DYNEBURGU NA ŁOTWIE	56
POLSKI OŚRODEK SPOŁECZNO-KULTURALNY W LONDYNIE	56
XXX-LECIE STOWARZYSZENIA „WSPÓLNOTA POLSKA”	
KULTURA POLSKA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO POZA GRANICAMI KRAJU	58
SPORT POLONIJNY	62
POMOC MEDYCZNA I CHARYTATYWNA	65
PATRONI ROKU 2021	
CYPRIAN KAMIL NORWID	67

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW KANCELARII PREZESA RADY MINISTRÓW
W RAMACH ZADANIA PUBLICZNEGO DOTYCZĄCEGO
POMOCY POLONII I POLAKOM ZA GRANICĄ 2021.

PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIĘ POGLĄDY AUTORA/ÓW
I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM
KANCELARII PREZESA RADY MINISTRÓW

STEFAN KARDYNAŁ WYSZYŃSKI
– OJCIEC DUCHOWY POLAKÓW I POLONII

STEFAN KARDYNAŁ WYSZYŃSKI - OJCIEC DUCHOWY POLAKÓW I POLONII

Stefan Wyszyński urodził się 3 sierpnia 1901 roku w Zuzeli na Bugiem, która w tym czasie leżała w zaborze rosyjskim. Był drugim dzieckiem Stanisława (1876–1970) i Julianny Wyszyńskich (1877–1910) z domu Karp. Ojciec był organistą i parafialnym pisarzem. Stefan wychowywał się w wielodzietnej, pobożnej i patriotycznej rodzinie.

Miał cztery siostry – rok starszą Anastazję, młodszą o dwa lata Stanisławę, o trzy lata – Janinę i Zofię, która, urodzona w 1910 roku zmarła po kilku tygodniach – oraz młodszego o sześć lat brata Wacława, który zmarł w 1918 roku Stefan jako kilkulatek został ministrantem. Przez dwa lata chodził do miejscowej szkoły powszechnej, w której podstawowym językiem nauczania był rosyjski. Ojczystej historii i kultury uczył go w domu potajemnie ojciec Stanisław. On też zabierał syna pod osłoną nocy do Puszczy Białej, gdzie wspólnie z zuzelskimi gospodarzami stawiali krzyże na grobach powstańców styczniowych.

Gniazdo rodowe Stefana Wyszyńskiego

Prymas Stefan Wyszyński urodził się, jak zapewne wszyscy wiemy w Zuzeli. Nie jest to jednak rodzinna miejscowość rodu Wyszyńskich. Nazwisko wzięło się od nazwy wsi Wyszonki (niegdyś Visuki) z okolic Wyszkowa, czyli dawnej Ziemi Bielskiej. Ziemia Bielska była związana z Bielskiem Podlaskim. Chociaż od Bielska wywodziła się nazwa, to sama miejscowość była dość marginalnie traktowana przez szlachtę, gdyż, jak pisał Z. Gloger: „wszelkie sądy i sejmiki odbywały się w Brańsku, Tykocinie lub Goniądzu, a archiwa znajdowały się w tych trzech miastach i w Suraziu”.

Pierwsze wzmianki o Wyszyńskich można odnaleźć w spisie szlachty bielskiej z 1444 roku Jałbrzyk Wyszyńscy byli dziedzicami Wyszonków przez szereg lat. Była to dość licznie rozrodzona szlachta, o czym świadczy kilka miejscowości zawierających człon Wyszonki (Wyszonki Kościelne, Wyszonki – Nagórki, Wyszonki – Wypychy, Wyszonki – Wojciechy i in.). Jałbrzykowie z Drażewa herbu Grabie przybyli w te strony z okolic Zambrowa, gdzie znaleźli się, wskutek zamiany swoich dóbr w ziemi ciechanowskiej, na te pod Zambrowem, gdzie nadal znajdują się wsie o takich nazwach, jak: Konopki – Jałbrzyków Stok, czy Koziki – Jałbrzyków Stok.

Zamianę włości zatwierdziła kancelaria księżęca w roku 1415. Książę Janusz I zatwierdził ją na rzecz niejakiego Ścibora z Sąchocina, pełniącego funkcję podkomorzego zakroczymskiego. Prawdopodobnie brat owego Ścibora, Wojciech otrzymał od księcia jakąś ilość ziemi i osiedlił się w tej okolicy. Tak powstała wieś Wyszonki – Wojciechy. Jałbrzykowie z tego rodu, z czasem przyjęli nazwisko

Wyszyńscy i pozostali oczywiście przy rodzinnym klejnocie Grabie.

Udział w Powstaniu Warszawskim

Ks. Stefan Wyszyński brał udział w Powstaniu Warszawskim pod pseudonimem „Radwan III” jako kapelan podwarszawskich oddziałów Armii Krajowej w grupie „Kampinos” i szpitalu powstańczym w Laskach. Wybuch Powstania zastał go w Laskach, gdzie przebywał na prośbę swego kierownika duchowego – ks. Władysława Kornitowicza, współzałożyciela ośrodka. Pracował tam tylko jeden lekarz – dr Kazimierz Cebertowicz, wspomagany przez pielęgniarki – siostry ze Zgromadzenia Franciszkanek Służebnic Krzyża oraz personel świecki. Jak wspominał ks. Stefan Wyszyński: *„Pamiętam pierwsze dni powstania warszawskiego. Przebywałem na terenie Kampinosu. Biegnąc z komżą i stułą do miejsca, w którym właśnie zakończyła się bitwa z oddziałami niemieckimi, natknąłem się na trzech rannych żołnierzy z wyszarpanymi wnętrznościami. Zatrzymałem się przy nich. Wokół nie było nikogo. Jak im pomóc?”*

Ksiądz Wyszyński nie ograniczał się tylko do pełnienia funkcji duszpasterskich. Kapelan włączał się we wszystkie prace, np. pranie bandaży oraz żołnierskich mundurów. Cały czas brakowało środków opatrunkowych, więc trzeba było je prać, suszyć i prasować. Przyszły prymas zajmował się też przenoszeniem rannych, bardzo często zdarzało się, że na własnych barkach przynosił rannych do szpitala. Zaangażował do pomocy niewidomych chłopców, którzy znosili rannych do szpitala pod kierunkiem osób widzących.

Ksiądz Wyszyński nie ograniczał się tylko do pełnienia funkcji duszpasterskich. Kapelan włączał się we wszystkie prace, np. pranie bandaży oraz żołnierskich mundurów. Cały czas brakowało środków opatrunkowych, więc trzeba było je prać, suszyć i prasować. Przyszły prymas zajmował się też przenoszeniem rannych, bardzo często zdarzało się, że na własnych barkach przynosił rannych do szpitala. Zaangażował do pomocy niewidomych chłopców, którzy znosili rannych do szpitala pod kierunkiem osób widzących.

Obchody Tysiąclecia Chrztu Polski

Około roku 1948 władze PRL rozpoczęły prześladowania księży, starając się odizolować polski Kościół od Watykanu i doprowadzić go do wewnętrznego podziału. Kardynał Stefan Wyszyński, który zaczął otwarcie kontestować politykę państwa, został w 1953 roku zamknięty w areszcie domowym. Tylko tego jednego roku aresztowano jedenastu innych biskupów, a część majątku kościelnego skonfiskowano. Propaganda PRL nie szczędziła wysiłków i środków, by zdyskredytować Kościół.

W 1956 roku kardynał Wyszyński ogłosił dziesięcioletnią nowennę, mającą przypomnieć społeczeństwu o chrześcijańskich korzeniach państwa polskiego i spopularyzować nauki Kościoła. Katolickie uroczystości były także wyrazem politycznego oporu, żądaniem uznania podstawowych swobód osobistych, jak wolność słowa czy wyznania.

Dziesięcioletnie uroczystości miały mieć swój finał w pierwszych dniach maja 1966 roku na Jasnej Górze. Jednym z kluczowych elementów przygotowań do obchodów była „pielgrzymka” obrazu „Matki Boskiej Częstochowskiej” (a właściwie jego kopii) po kraju. Obraz ten był nierozdzielnie związany z historią Polski – wierzono, że w cudowny sposób pomógł krajowi przetrwać najazd Tatarów w XIV w., jak również potem szwedzki w XVII w. W równym stopniu był obiektem religijnego kultu, jak i symbolem wolnej Polski, więc jego podróż po Polsce spotkała się z entuzjazmem. Ludzie przyłączali się do procesji masowo, by wspólnie świętować, demonstrując swoje poparcie dla Kościoła.

Spółeczna Krucjata Miłości

Ujęty w 10 zwięzłych punktów program bywa nazywany prymasowskim dekalogiem bycia dobrym człowiekiem w relacjach międzyludzkich. Prymas Polski Stefan Kardynał Wyszyński w 1967 roku w liście pasterskim na Wielki Post ogłosił program Społecznej Krucjaty Miłości, drogi do odnowy życia codziennego, zaproszenie

do oddziaływania miłością w rodzinie, w domu, w pracy, wśród przyjaciół, na wakacjach, wszędzie. Tak, aby zacząć przemieniać świat od siebie, od najbliższego otoczenia. Prymas mówił, że „Czas to miłość! (...) Całe nasze życie tyle jest warte, ile jest w nim miłości”. Pozostaje nam tylko zacząć już dziś żyć tym programem.

Szanuj każdego człowieka, bo Chrystus w nim żyje. Bądź wrażliwy na drugiego człowieka, twojego brata. Myśl dobrze o wszystkich. Nie myśl źle o nikim. Staraj się w najgorszym dostrzec coś dobrego. Mów zawsze życzliwie o drugich. Nie mów źle o bliźnich. Napraw krzywdę wyrządzoną słowem. Nie czyn rozdzwiku między ludźmi. Jednocz sercem i słowem.... To pierwsze trzy punkty.

„Zawsze byłem przekonany o tym, że Duch Święty powołał Waszą Eminencję w wyjątkowym momencie dziejów Ojczyzny i Kościoła i to nie tylko Kościoła w Polsce, ale także i w całym świecie. Patrzyłem na to trudne, ale jakże błogostawione wezwanie od czasów mojej młodości – i dziękowałem za nie Bogu jako za łaskę szczególną dla Kościoła i Polski. Dziękowałem za to, że »taką moc dał Człowiekowi« – i zawsze za to dziękuję” (z listu Jana Pawła II do Jego Eminencji Kardynała Prymasa wysłanego z Watykanu 30 października 1979 roku).

Prymas Stefan Wyszyński i Kardynał Karol Wojtyła

Próbując opisać relacje między prymasem Stefanem Wyszyńskim a kardynałem Karolem Wojtyłą, musimy mieć na uwadze skomplikowaną sytuację polskiego Kościoła w tamtych czasach, niezbędną ostrożność jaką należało zachowywać w relacjach z komunistycznym władzami przy jednoczesnej potrzebie obrony wartości konstytuujących chrześcijaństwo w Polsce.

Prymas miał wielki szacunek dla dokonań intelektualnych biskupa krakowskiego co zbiegało się z niezmiernie nieograniczonym zaufaniem ze strony Karola Wojtyły dla Wyszyńskiego. I to mimo że byli ludźmi o bardzo różnych charakterach. Zasadniczy, pozornie przynajmniej oschły prymas i bezpośredni w obyciu kardynał.

W swoich notatkach kardynał Stefan Wyszyński stwierdzał: „To jest najgłębszy umysł wśród polskich biskupów”. Prymas zapisał te słowa po rekolekcjach prowadzonych dla biskupów w 1967 roku Dzięki temu – a takie było powszechne odczucie – Karolowi Wojtyle „wolno było więcej” niż innym hierarchom, co w praktyce oznaczało bardziej bezpośredni styl bycia w relacji z wiernymi. Jednak – co należy podkreślić – bez utraty autorytetu.

UROCZYSTOŚCI BEATYFIKACYJNE

„My, papież Franciszek (...) naszą Apostolską władzą zezwalamy, aby czcigodny Sługa Boży Stefan Wyszyński, arcybiskup gnieźnieński i warszawski, prymas Polski, kardynał Świętego Kościoła Rzymskiego, pasterz według serca Chrystusowego, który poświęcił swoje życie jednemu Bogu i był niestrudzonym obrońcą oraz heroldem godności każdego człowieka (...), a także Czcigodna Służebnica Boża Elżbieta Czacka (w świecie: Róża), fundatorka Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, która pozbawiona używania światła oczu, oczami wiary rozpoznała Chrystusa - światłość świata - i z miłującą wiernością świadczyła o Nim wobec kroczących w ciemności ciała oraz ducha, byli odtąd nazywani Błogostawionym” - napisał papież Franciszek w odczytanym w czasie mszy beatyfikacyjnej kardynała Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski i Matki Elżbiety Czackiej, fundatorki Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, przez papieskiego delegata kard. Marcello Semeraro liście apostolskim.

Dokument podpisany został przez papieża w Rzymie, na Lateranie, w przypadającą 15 sierpnia uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Po ogłoszeniu formuły beatyfikacyjnej wizerunek bł. Stefana Wyszyńskiego odstonili członkowie założonego przez niego w 1952 roku Ruchu Apostolskiego „Rodzina Rodzin” Hanna Kordyasz i Piotr Kordyasz, natomiast wizerunek bł. Elżbiety Czackiej odstoniły siostry Aleksandra Maczuga i Klara Zosik, nauczycielki i wychowawczynie z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi w Laskach.

Liturgii w Świątyni Opatrzności Bożej przewodniczył prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. Marcello Semeraro. Koncelebrowało ją 600 księży, 80 biskupów z Polski - w tym m.in. przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski abp Stanisław Gądecki, prymas Polski Wojciech Polak i gospodarz miejsca, metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz. Obecnych było także 45 biskupów z zagranicy.

Uroczystość beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego i Matki Elżbiety Czackiej odbyła się 12 września o godz. 12:00 w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie-Wilanowie. Wspólna beatyfikacja uzasadniona była przede wszystkim faktem, iż przez lata obu przyszłych błogosławionych łączyła duchowa więź, odkąd ich drogi splotty się w latach 20. XX w., a żywotna współpraca i wzajemna inspiracja trwały aż do śmierci matki Czackiej.

Uroczystości przewodniczył kard. Marcello Semeraro, prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Obecna będzie również delegacja gości z Watykanu, jak również zaproszeni przewodniczący episkopatów Europy oraz członkowie Konferencji Episkopatu Polski. W koncelebrze Mszy Świętej beatyfikacyjnej wzięli udział przedstawiciele duchownych z poszczególnych diecezji w Polsce. W uroczystości będą także uczestniczyły reprezentacje zakonów oraz reprezentanci wiernych świeckich z poszczególnych diecezji.

W uroczystej mszy św. w Świątyni Opatrzności Bożej wzięli przedstawiciele najwyższych rangą władz państwowych, wśród nich prezydent Andrzej Duda z małżonką Agatą Kornhauser-Dudą, marszałek Senatu Tomasz Grodzki, premier Mateusz Morawiecki, wicepremierzy Piotr Gliński i Jarosław Kaczyński. Obecni są także wicemarszałkowie Sejmu Małgorzata Gosiewska - Poseł na Sejm RP, Ryszard Terlecki i Piotr Zgorzelski Wicemarszałek Sejmu RP oraz szef Kancelarii Sejmu Agnieszka Kaczmarska.

Polonię reprezentowali m.in. przedstawiciele Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” - przewodniczący Rady Krajowej Henryk Kowalczyk, wiceprzewodnicząca Rady Krajowej Hanka Gałązka, skarbnik Zarządu Krajowego Tomasz Różniak, członek Zarządu Krajowego Sebastian Jaworowski, dyrektor Biura Zarządu SWP Tatjana Čepukoit oraz prezydent Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych Tadeusz Pilat, Gerwazy Longher, poseł na Sejm, prezes Związku Polaków w Rumunii, Victoria Longher, pierwsza wiceprezes Związku Polaków w Rumunii.

Z woli papieża Franciszka uroczystość miała charakter skromny i godny. Godny, gdyż dotyczy Prymasa Tysiąclecia, jednej z najważniejszych postaci w historii Kościoła w Polsce i Kościoła Powszechnego XX wieku, skromny – gdyż oprawa uroczystości musiała – także w wymiarze symbolu – odpowiadać czasom pandemii i jej konsekwencjom w wymiarze duchowym, społecznym, ekonomicznym i sanitarnym.

W homilii odczytanej w języku polskim przez bp. Piotra Jareckiego kard. Marcello Semeraro podkreślił że w okresie politycznie i społecznie skomplikowanym prymas „kierował odważnie, wytrwale i zdecydowanie łodzią Kościoła w Polsce, przeciwstawiając ideologii, która odczłowieczała i oddalała człowieka od pełni życia, prawdę zawartą w Ewangelii Chrystusa, wiernie przeżywaną i realizowaną, a w walce o obronę wolności polskich kobiet i mężczyzn często powtarzał: „Kto nienawidzi, ten już przegrał”.

UROCZYSTOŚCI W STOWARZYSZENIU „WSPÓLNOTA POLSKA”

Uroczyste złożenie kwiatów przy sarkofagu Stefana Wyszyńskiego w Archikatedrze św. Jana Chrzciciela

W oczekiwaniu na ten podniósł akt członkowie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz reprezentanci Polonii uczestniczyli już w zorganizowanej przez SWP konferencji poświęconej dziełu Kardynała, zaś w sobotę poprzedzającą uroczystości w Świątyni Opatrzności Bożej złożyli kwiaty przy sarkofagu Stefana Wyszyńskiego w stołecznej Archikatedrze św. Jana Chrzciciela.

Dyrektor Biura Zarządu SWP Tatjana Čepukoit wraz z Tadeuszem Pilatem, prezydentem Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych, Gerwazym Longherem, posłem na Sejm, prezesem Związku Polaków w Rumunii, Victorią Longher, pierwszą wiceprezes Związku Polaków w Rumunii oraz ks. Stanisławem Kucharkiem, proboszczem parafii pw. Zesłania Ducha Świętego w Nowym Sołońcu oddali cześć Wielkiemu Polakowi, a następnie zwiedzili wystawę w muzeum Jana Pawła II poświęconą prymasowi Wyszyńskiemu, po której oprowadził ich zastępca dyrektora Muzeum Grzegorz Polak.

Koncert „Soli Deo” w Świątyni Opatrzności Bożej

Wieczorem w Świątyni Opatrzności Bożej przedstawiciele Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz Polonii uczestniczyli w uroczystym koncercie „Soli Deo” z okazji beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego oraz matki Róży Czackiej, o którym kard. Kazimierz Nycz powiedział, że jest poprzez muzykę polskich kompozytorów „jest najbardziej godnym przygotowaniem do nadchodzących uroczystości”. Utwory Karola Szymanowskiego, Witolda Lutosławskiego, Fryderyka Chopina, Henryka Góreckiego, Pawła Sydora, Krzysztofa Pendereckiego i Wojciecha Kilara w opracowaniu Tomasa Tokarczyka wykonali Andrzej Lampert, Anna Lubańska, Katarzyna Oleś-Blacha, Adam Szerszeń i Iwona Sobotka. Artystom towarzyszyli: Orkiestra Akademii Beethovenowskiej, Chór Polskiego Radia oraz Górecki Chamber Choir. Podczas koncertu odbyła się prapremiera arii do słów kardynała Stefana Wyszyńskiego „Polska jest Jednością”, która została skomponowana na tę okazję przez Pawła Sydora. Muzyce towarzyszyły projekcje multimedialne w formie ruchomych obrazów, z wykorzystaniem zdjęć z Archiwum Instytutu Stefana Kardynała Wyszyńskiego, przygotowane przez Jagnę Matuszewską.

Konferencja „Stefan Kardynał Wyszyński – Ojciec Duchowy Polaków i Polonii” oraz wystawa tematyczna

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w partnerstwie z Radą Polonii Świata i Europejską Unią Wspólnot Polonijnych zorganizowało konferencję poświęconą Kardynałowi, która odbyła się 2 września 2021 roku w Domu Polonii, siedzibie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Patronat honorowy nad wydarzeniami objął Kardynał Kazimierz Nycz.

Wśród Szanownych Gości przywitano Marszałek Małgorzatę Gosiewską, która odczytała dedykowany uroczystościom list od Marszałek Sejmu Elżbiety Witek. Następnie głos zabrał reprezentujący Senat RP Marszałek Marek Pęk.

Słowa powitania wygłosił również Sekretarz Stanu w KPRM Jan Dziedziczak, Pełnomocnik Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą.

Ksiądz Biskup Wiesław Lechowicz, Delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej podziękował Stowarzyszeniu „Wspólnota Polska” za zorganizowanie ważnych uroczystości i wygłosił wykład skierowany do Polonii o Kardynale.

Część otwierającą zwieńczyły słowa gospodarza uroczystej konferencji. Dariusz Piotr Bonisławski, Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” podkreślił rolę polonijnej organizacji w budowaniu narodowej wspólnoty Polaków w oparciu o tradycje chrześcijańskie. Taką drogę wytyczał Stefan Kardynał Wyszyński.

Prowadzący spotkanie Marek Zając odczytał specjalny list od Teresy Berezowskiej, Prezes Rady Polonii Świata.

Część artystyczną zapewнили bracia Frach, Nikodem i Maksymilian. Studiujący w Polsce, przedstawiciele Polonii islandzkiej, stypendyści Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

AKTUALNOŚCI

NAGRODA POLONIJNA PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW POLONII I POLAKÓW ZA GRANICĄ MINISTRA JANA DZIEDZICZAKA

Tegoroczna edycja Forum Ekonomicznego przyciągnęła do Karpacza prawie 4,5 tys. gości z 56 krajów. W prawie 420 wydarzeniach merytorycznych brało udział 1,6 tys. dyskutantów. Poza oficjalnymi wydarzeniami, forum było okazją do bezpośrednich rozmów pomiędzy politykami, naukowcami i ludźmi ze świata biznesu.

„Polskie Davos” przeniosło się z małopolskiej Krynicy do Karpacza rok temu. Trzy dni wypełnione panelami dyskusyjnymi zakończyły się Galą Finałową, w czasie której po raz pierwszy wręczono Nagrodę Polonijną.

Otrzymali ją osadzeni w więzieniu liderzy Związku Polaków na Białorusi – Andżelika Borys i Andrzej Poczobut. W ich imieniu nagrody z rąk premiera Mateusza Morawieckiego odebrały – przedstawicielki Związku Polaków na Białorusi – Irena Biernacka i Maria Tiszkowska.

Największa na Białorusi organizacja mniejszości polskiej – Związek Polaków na Białorusi – jest obecnie obiektem ataków ze strony białoruskich władz. Pod koniec sierpnia zdecydowano, że Poczobut i Borys pozostaną w areszcie na kolejne trzy miesiące. Są oskarżeni w sprawie karnej o „podżeganie do nienawiści”. W ramach tej sprawy, którą prokuratura generalna zakwalifikowała jako „rehabilitację nazizmu”, zatrzymano także działaczki: Irenę Biernacką oraz Marię Tiszkowską, a także aktywistkę polską z Brześcia Annę Paniszewą.

Podczas uroczystej gali kończącej XXX Forum Ekonomiczne wręczono także trzy nagrody. Nagroda Człowieka Roku 2020 została wręczona premierowi Słowenii Janezowi Janšy za walkę z komunizmem, reformy i dobrą współpracę z państwami Europy-Środkowo Wschodniej. Z kolei Nagroda Specjalna została przyznana dla społeczeństwa Ukrainy za walkę w obronie niepodległości.

POSIEDZENIE KOMISJI SPORTU I TURYSTYKI RADY KRAJOWEJ STOWARZYSZENIA „WSPÓLNOTA POLSKA”

29 lipca 2021 roku w siedzibie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Warszawie odbyło się posiedzenie Komisji Sportu i Turystyki Rady Krajowej wraz z członkami Polonijnej Rady Konsultacyjnej Komisji Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Posiedzenie odbyło się w systemie hybrydowym, część uczestników brała udział w trybie zdalnym.

Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski witając uczestników spotkania, podziękował za systematyczną pracę w Komisji Sportu i Turystyki, która pomimo obecnie trwających ograniczeń, odbywa się regularnie.

W punkcie pierwszym omówiono i przyjęto Regulamin Igrzysk Polonijnych. Tomasz Różniak poinformował o powodach przyświecających przeniesieniu Igrzysk letnich z Krakowa do Pułtuska, związanymi z pandemią COVID-19 i wynikającymi z tego planowanych zabezpieczeń dla zdrowia uczestników oraz omówił przygotowania do Igrzysk w Pułtusku.

Następnie przyjęto projekt stałych nagród polonijnych imprez sportowych Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz Polskiego Komitetu Olimpijskiego, który omówiony został przez przewodniczącego Komisji ambasadora dr. Witolda Rybczyńskiego. Nagrody będą nosiły imię Ireny Szewińskiej i ustanawiane będą co roku za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sportu polonijnego, zarówno dla osób indywidualnych, jak i klubów czy organizacji.

Ambasador Witold Rybczyński przedstawił również informację o programie XXVI Polonijnego Światowego Sejmiku Olimpijskiego, który z okazji 20-lecia podpisania porozumienia o współpracy między Polskim Komitetem Olimpijskim a Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska” po raz pierwszy odbędzie się w trakcie Igrzysk letnich.

W ostatnim punkcie posiedzenia powołano Radę Igrzysk Polonijnych, w skład której weszli:

- ambasador dr Witold Rybczyński – Polski Komitet Olimpijski,
- Tomasz Różniak – przew. Komitetu Organizacyjnego Igrzysk, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”,
- Kaja Gzyło – dyrektor administracyjny Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”,
- Dariusz Sapiejka – dyrektor sportowy Igrzysk,
- Henryk Cieślar, Czechy,
- Marian Kaczanowski, Litwa,
- Jerzy Walczak, Szwecja.

BYĆ POLAKIEM XII GALA KONKURSU

Na Zamku Królewskim w Warszawie odbyła się XII gala konkursu „Być Polakiem”. W konkursie wzięło udział 900 uczestników z całego świata. Zwycięzcy przyjechali do stolicy, aby odebrać nagrody i skorzystać z wakacyjnego odpoczynku w ojczyźnie wypełnionej turystycznymi i edukacyjnymi atrakcjami przybliżającymi naszą historię oraz kulturę.

Galę zaszczycili swoją obecnością m.in. Marszałek Sejmu RP Elżbieta Witek, wicemarszałek Senatu RP Gabriela Morawska-Stanecka, dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami Jan Badowski, prezydent Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych Tadeusz Pilat oraz liczni przedstawiciele organizacji polonijnych z całego świata. Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, współorganizatora konkursu, Dariusz Piotr Bonisławski w wystąpieniu do młodych uczestników przypomniał, że:

„Być Polakiem – jak uczy historia – nie zawsze było łatwo, czy to ze względu na nasze położenie geograficzne, czy biorąc pod uwagę okoliczności niezależne od woli narodu. Na przestrzeni dziejów wielu z naszych przodków było zmuszonych do wyjazdu lub emigrowało w poszukiwaniu lepszego życia, możliwości rozwoju. I nie były to decyzje łatwe. W efekcie ponad 20 milionów rodaków znajduje się poza granicami ojczyzny. To z nich wywodzą się uczestnicy konkursu. On zaś uświadamia nam, że być Polakiem, to być przepełnionym dumą z korzeni – historii, kultury, tradycji, wiary. Za takie świadectwo w imieniu Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” bardzo Wam dziękuję i jednocześnie deklaruje, że wspólnie z najważniejszymi urzędami włączającymi się w misję krzewienia i podtrzymania polskości będziemy wspierać wasze wysiłki, sptając dług, jaki mamy wobec wszystkich, którzy pomimo, że wyjechali, nadal czują się Polakami i kultywują na obczyźnie polską tożsamość. Wszystkim nagrodzonym z serca gratuluję oraz życzę wspaniałego, ciekawego wakacyjnego pobytu w Polsce, o którą tak pięknie opisywaliście w swoich pracach”.

Oprócz dyplomów i nagród każdy z uczestników otrzymał w prezencie polską flagę, która przypominać ma o ojczyźnie i dumnie powiewać w miejscu zamieszkania, świadcząc o pochodzeniu jej właściciela.

W części artystycznej w patriotycznym repertuarze wystąpił Zespół Artystyczny Wojska Polskiego.

III MIĘDZYNARODOWY POLONIJNY TURNIEJ PIŁKI SIATKOWEJ GDYNIA 2021

Sześć drużyn polskich i polonijnych z Austrii, Litwy, Czech, Ukrainy oraz Polski wzięło udział w organizowanym przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” III Międzynarodowym Polonijnym Turnieju Piłki Siatkowej, który odbył się w dniach 5-8 sierpnia 2021 roku w Gdyni.

Partnerem głównym zawodów był Polski Komitet Olimpijski oraz Akademickie Centrum Sportowe Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni. Mecenasem turnieju było Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu.

Rozgrywki odbyły się pod patronatem honorowym Prezesa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusza Piotra Bonisławskiego oraz Rektora-Komendanta Akademii Marynarki Wojennej kontradm. prof. dr. hab. Tomasza Szubrychta.

Podczas ceremonii otwarcia zawodników powitał gospodarz Rektor-Komendant AMW kontradm. prof. dr. hab. Tomasz Szubrycht, a formułę otwierającą wygłosił Dyrektor Akademickiego Centrum Sportowego AMW Dariusz Sapiejka. Obecni byli również Prorektor ds. kształcenia i studenckich AMW dr Mariusz Mięsikowski, Kaja Gzyło ze Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz przedstawiciele samorządu rejonu wileńskiego Bogdan Monkevič i Karol Pacyna.

Przebieg rywalizacji był na wysokim poziomie, a zawodnicy wykazali się znakomitą przygotowaniem indywidualnym. Każdy rozegrany mecz dostarczył wiele emocji, rywalizacja przebiegła w duchu fair play i w przyjacielskiej atmosferze. W zaciętej walce o trzecie miejsce do wyłonienia zwycięzcy potrzebny był tie-break. Również w eliminacjach walkę pomiędzy Litwą a Austrią „Segromy” UPSA musiał rozstrzygnąć niebywale emocjonujący tie-break.

Klasyfikacja medalowa po rozegraniu wszystkich spotkań przedstawia się następująco:

- I miejsce – Litwa, Rejon Wileński (TK Lavoriškės)
- II miejsce – Austria, „Segromy” – UPSA Austria
- III miejsce – Austria, „PAKA-s Wiedeń” – UPSA Austria
- IV miejsce – Czechy, Zaolzie
- V miejsce – Polska, Reprezentacja Akademii Marynarki Wojennej
- VI miejsce – Ukraina, Pogoń Lwów

Puchary i medale wręczyli Prorektor ds. kształcenia i studenckich dr Mariusz Mięsikowski oraz Dyrektor administracyjny Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Kaja Gzyło. Puchar dla najmłodszego uczestnika turnieju odebrał Jakub Draus. Zawodnicy, którzy nie stanęli na podium, otrzymali medale pamiątkowe.

W imieniu wszystkich uczestników Andrea Skupień Kapsia z Zaolzia oraz Emil Dyrzc z Austrii podziękowali za zorganizowanie turnieju i zadeklarowali udział w kolejnych tego typu polonijnych wydarzeniach sportowych.

13. MIĘDZYNARODOWY TURNIEJ PIŁKI NOŻNEJ „YOUNG FOOTBALL CUP 2021”

14 i 15 sierpnia 2021 roku w Pułtusku odbył się 13. Międzynarodowy Turniej Piłki Nożnej „Young Football Cup” organizowany przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”. W tym roku w ramach turnieju obchodziliśmy jubileusz stulecia Nadnarwianki Pułtusk. W ciągu dwóch dni turniejowych blisko 200 piłkarzy rozegrało 48 spotkań.

Turniej otworzyli: zastępca Burmistrza Miasta Pułtusk Mateusz Miłoszewski, wiceprezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Krzysztof Łachmański, dyrektor Domu Polonii Michał Kisiel oraz Przewodniczący Komisji ds. Piłkarstwa Młodzieżowego PZPN Bogdan Gniadzik.

W przerwie między meczami przeprowadzone zostały widowiskowe konkurencje sprawnościowe prowadzone przez Grzegorza „Gabora” Jędrzejewskiego, zarówno młodszym, jak i starszym fanom piłki nożnej znanego z programu „TurboKozak” emitowanego w telewizji Canal +.

WYNIKI TURNIEJU

1. miejsce – SMS RZESZÓW
2. miejsce – POGOŃ LWÓW
3. miejsce – MŁODE ORŁY NADNARWIANKI PUŁTUSK
4. miejsce – BENIAMINEK KROSNO
5. miejsce – WISŁA PŁOCK
6. miejsce – MŁKS ŁOMŻA
7. miejsce – DRUKARZ WARSZAWA
8. miejsce – POGOŃ SIEDLCE
9. miejsce – ARKA GDYNIA
10. miejsce – ZAGŁĘBIE LUBIN
11. miejsce – PODHALE NOWY TARG
12. miejsce – NEMPOLIS NIEMENCZYN

Prowadzono również klasyfikacje indywidualne, w wyniku których najlepszym zawodnikiem turnieju został Patryk Bruchal (SMS Rzeszów), najlepszym bramkarzem Dawid Jankowski (MŁKS Łomża), a królem strzelców Miłosz Kubal (Beniaminek Krosno).

Wszyscy zawodnicy otrzymali upominki, a zdobywcy trzech pierwszych miejsc medale i puchary, które wręczali: burmistrz Miasta Pułtusk Wojciech Gregorczyk, zastępca burmistrza Miasta Pułtusk Mateusz Miłoszewski, wiceprezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Krzysztof Łachmański oraz Przewodniczący Komisji ds. Piłkarstwa Młodzieżowego PZPN Bogdan Gniadzik.

XXI POLONIJNE IGRZYSKA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ IM. JANA STYPUŁY

XXI Polonijne Igrzyska Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły odbyły się 22-27 sierpnia 2021 roku w Łomży. Uczestniczyło w nich ponad 600 młodych zawodników z Litwy, Estonii, Ukrainy, Szwecji i Polski. Zawody odbywały się w następujących dyscyplinach sportowych: lekka atletyka, pływanie, tenis stołowy, szachy, zapasy, strzelectwo, koszykówka, siatkówka i piłka nożna.

Oficjalne otwarcie Igrzysk z udziałem zaproszonych gości i organizatorów, czyli Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, których reprezentował prezes Dariusz Piotr Bonisławski, odbyło się w Hali Sportowej II Liceum Ogólnokształcącego w Łomży. Uroczyste powitanie i prezentację uczestników zakończyły pokazy taneczne.

Młodzi sportowcy spotykali się na obiektach sportowych Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz łomżyńskich szkół. Po raz kolejny młodzież polonijna obok rywalizacji sportowej z rówieśnikami z kraju miała możliwość kontaktu z ojczyzną przodków, poznania nowej Polski oraz doskonalenia języka polskiego.

Honorowy patronat objęli: Piotr Gliński, wicepremier i minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Andrzej Kraśnicki, prezes PKOl oraz Mariusz Chrzanowski, prezydent Łomży.

- *Bardzo się cieszę, że po raz kolejny możemy gościć w Łomży młodych zawodników z różnych krajów, którzy poza sportową rywalizacją, mają okazję odwiedzić swoją ojczyznę i zintegrować się z rówieśnikami – mówił zastępca prezydenta Łomży Andrzej Stypułkowski, życząc wszystkim uczestnikom tego wydarzenia sportowych sukcesów i udanego pobytu w kraju przodków.*
- *Byliśmy w niepewności, czy z uwagi na pandemiczne obostrzenia nasi goście dojadą, dlatego organizacja tych igrzysk była trudna – relacjonowała wiceprzewodnicząca Rady Krajowej i prezes łomżyńskiego oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Hanka Gałązka.*
- *Dla naszych uczestników to wielkie wydarzenie. Mogą sprawdzić swoją sprawność fizyczną, doskonalić język, zobaczyć Polskę – dodaje, dziękując miastu za współpracę, za otwartość i życzliwość.*

XXI Polonijne Igrzyska Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły finansowane były ze środków Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu przy współpracy i dużym wsparciu miasta Łomża.

IV POLONIJNY FESTIWAL POLSKIEJ PIOSENKI W OPOLU

Od piosenek Krzysztofa Krawczyka, Maryli Rodowicz, po Violetę Villas i pieśni patriotyczne. W tak szerokim repertuarze w dniach 20-23 sierpnia 2021 roku zaprezentowali się uczestnicy tegorocznego IV Polonijnego Festiwalu Polskiej Piosenki organizowanego od wielu lat przez Opolski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Koncert laureatów odbył się na scenie Filharmonii Opolskiej, na której wystąpiło 14 finalistów.

W uroczystości wzięli udział Wiceprezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” prof. Józef Wróbel wraz z Dyrektorem Biura Zarządu Krajowego Tatianą Čepukoit.

Do publiczności i organizatorów został skierowany list Prezesa Dariusza Piotra Bonisławskiego.

Grand Prix przyznano zespołowi Liber Cante z Białorusi, nagrodę za najlepszą piosenkę autorską – Karolinie Popczyk, a nagroda Radia Opole trafiła do Elżbiety Krawczyk.

– Mogę śmiało powiedzieć, że ten festiwal był bardzo udany, zwłaszcza, że organizowaliśmy go w warunkach pandemicznych – mówiła po uroczystej gali Halina Nabrdalik, organizatorka Festiwalu.

O randze i walorach artystycznych oraz znaczeniu tej imprezy dla Polonii wypowiedali się również uczestnicy:

Poziom jest bardzo wysoki i każdy z nas, kto tu śpiewa, ma jakiś warsztat za sobą
– Paulina Raczkowska z Nowego Jorku.

Jak dodaje Wioletta Falba z Brukseli, ten Festiwal, to nie tylko śpiew, lecz także jednoczenie ludzi.

– Muzyka bardzo łączy nie tylko pokolenia, lecz także nas w podobnym wieku. Następuje integracja i przede wszystkim sympatyzowanie wzajemne. Jest bardzo życzliwa atmosfera, a z niektórymi znamy się już z poprzednich edycji, dlatego są więzi emocjonalne i mamy bardzo dużo wzruszeń.

KONKURS WOKALNY IM. STANISŁAWA JOPKA

Wkład w kulturę polską Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” jest bezsporny. Przez lata był synonimem polskości w czasie zagranicznych występów dla Polonii i Polaków na całym świecie. Dzisiaj we współpracy ze Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska”, zespół zaprasza środowiska polonijne do Konkursu Wokalnego im. Stanisława Jopka. To szansa na karierę w profesjonalnym otoczeniu renomowanego zespołu.

Temu tematowi poświęcona była konferencja prasowa w Domu Polonii „Wspólnoty Polskiej” w Warszawie, z udziałem Prezesa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusza Piotra Bonisławskiego, dyrektora „Mazowsza” Jacka Bonieckiego oraz kierownika Biura Konkursowego Zbigniewa Kułagowskiego.

W trakcie wystąpień przypomniano historię konkursu, który powstał w 2019 roku z inicjatywy zespołu „Mazowsze”. Twórcom tego przedsięwzięcia przyświecała idea upowszechnienia wśród Polaków zarówno tych znanych, jak i rzadko wykonywanych utworów „Mazowsza”, ale również przybliżenie sylwetki patrona Konkursu.

Konkurs od początku miał na celu rozśpiewanie całej Polski, dlatego odbywa się w czterech kategoriach wiekowych: 8-14 lat, 15-19 lat, 20-25 lat oraz 26 lat plus, bez ograniczeń wiekowych. W tym roku rozszerzono jednak formułę o środowiska polonijne, co jest niewątpliwym ukłonem w stronę utalentowanych Polaków rozsianych po całym świecie, którzy realizują swoje pasje w amatorskich lub półprofesjonalnych zespołach folklorystycznych.

Polacy mieszkający z dala od naszej Ojczyzny to szczególnie bliska grupa każdemu z artystów zespołu „Mazowsze”. To właśnie oni sprawiają, że każda zagraniczna trasa koncertowa pozostaje długo w pamięci „Mazowszaków”. Emocje, jakie towarzyszą występom „Mazowsza”, podczas gdy na widowni siedzi Polonia, są nie do opisania. Energia przepływająca nie tylko ze sceny w stronę publiczności, ale przede wszystkim od publiczności do artystów sprawia, że każdy zagraniczny koncert staje się wielkim wydarzeniem.

Wszystkich, którzy zechcą wziąć udział w konkursie obowiązują takie same zasady, jak uczestników z Polski, z którymi należy zapoznać się na stronie internetowej www.mazowsze.waw.pl/konkurs. Aby przystąpić do pierwszego etapu należy przesłać nagranie zaśpiewanych przez siebie piosenek wraz z wypełnionym formularzem na adres konkurs.jopek@mazowsze.waw.pl.

Podobnie jak w przypadku uczestników z Polski, konkurs będzie się odbywał w czterech kategoriach wiekowych, a zwycięzcy poszczególnych kategorii zostaną zaproszeni do siedziby zespołu „Mazowsze” – legendarnego Karolina – gdzie spędzą kilka dni wśród artystów zespołu i innych uczestników konkursu.

Konferencję prasową uświetnił występ Zespołu „Mazowsze” w jak zawsze perfekcyjnie wykonanym repertuarze polskiej muzyki ludowej.

ALICJA BRZAN-KŁOŚ

SKARBNIK GOSWP W KATOWICACH, KOORDYNATOR PROJEKTU

NA POLSKIM CMENTARZU W BORYSŁAWIU NA UKRAINIE

WOŁONTARIACKIE PRACE INWENTARYZACYJNO-PORZĄDKOWE

Polski cmentarz w Borysławiu na Ukrainie upomina się ciągle o swoją pamięć. Naznaczone rdzą krzyże powrastały w drzewa. Drewniane porasta mech. Pomniki kruszeją dotknięte zębem czasu. Nie wolno zwlekać, należy ocalić to miejsce - miejsce spoczynku naszych przodków.

To wyzwanie podjął Górnośląski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” rozpoczynając prace porządkowe oraz inwentaryzacyjne, mające za zadanie ocalić miejsce spoczynku naszych przodków.

Borysław to miejsce polskiej historii. Założone przez królową Jadwigę, która w 1387 roku podarowała tę ziemię braciom Janowi i Andrzejowi Dobrośławiczom. Kiedy w 1772 roku Borysław znalazł się pod zaborem austriackim, nasi rodacy nadal stanowili tu większość, rozwijały się polskie szkoły i organizacje. Polacy sąsiedowali z narodowością żydowską i ukraińską. Wszystkie nacje aż do wybuchu II wojny żyły w zgodzie.

Ale o rozwoju miasta przede wszystkim decydowały bogactwa naturalne. Ściągali tu specjaliści od wydobywania ropy naftowej z całego świata. W dwudziestoleciu międzywojennym Borysław zasilął znacząco kasę II Rzeczypospolitej. Nadal możemy spotkać wiele polskich rodzin pielęgnujących historię i tradycje tego miasta.

Ta miejscowość ma też tragiczną kartę polskich losów. 26 czerwca 1941 roku NKWD bestialsko zamordowało 17 Polaków. Wszyscy spoczęli na Hukowej Górze. Przez lata pod sowiecką okupacją, a później w czasach ZSRR, nie wolno było upamiętniać ich śmierci. Oficjalna propaganda sowiecka twierdziła, że to wina Niemców, ale mieszkańcy znali i pamiętali prawdę. Teraz my musimy pamiętać o ich losie.

W ramach realizacji projektu „Wolontariackie prace inwentaryzacyjno-porządkowe na Hukowej Górze w Borystawiu na Ukrainie” 21-30 sierpnia 2021 roku rozpoczęto prace porządkowe oraz inwentaryzacyjne na tym cmentarzu.

Po spotkaniu wolontariuszy i konserwatorów zabytków przybyłych z Polski z młodzieżą i ich opiekunami z Polskiej Sobotniej Szkoły imienia świętej Królowej Jadwigi w Borystawiu wspólnie wykonaliśmy rekonesans tego obiektu, zapoznając się z historią i topografią starej części cmentarza (w dostępnych obszarach).

W jej ramach wytypowano miejsca wymagające pilnej interwencji, polegającej na odświeżeniu pomników nagrobnych, poprzez usunięcie krzewów, samosiejek i chwastów.

Kolejnymi czynnościami było delikatne ściągnięcie mchów i porostów, usunięcie nawarstwień i zabrudzeń miękkimi szczotkami i miotełkami, uporządkowanie otoczenia pomników, usunięcie śmieci i wypłowionej roślinności, załadowanie do worków i złożenie w wytypowanym miejscu.

Nie lada wyzwaniem stanowi dotarcie do obiektów zlokalizowanych w lewej, górnej części cmentarza (patrząc od wejścia głównego). Samosiejki przekształciły się w gęsty zagajnik, w którym znajdują się nagrobki o dużej wartości historycznej, artystycznej i kulturowej.

Przyświeca nam cel, aby dotrzeć do tych nagrobków, wykonać dokumentację fotograficzną w celu skonstatowania faktycznego stanu zachowania – a w przyszłości odświeżenie, uporządkowanie otoczenia i udostępnienie ich szerszemu gronu odbiorców.

Pomimo trudnych warunków atmosferycznych, związanych z intensywnymi opadami deszczu postaramy się kontynuować naszą pracę według ramowych założeń projektu.

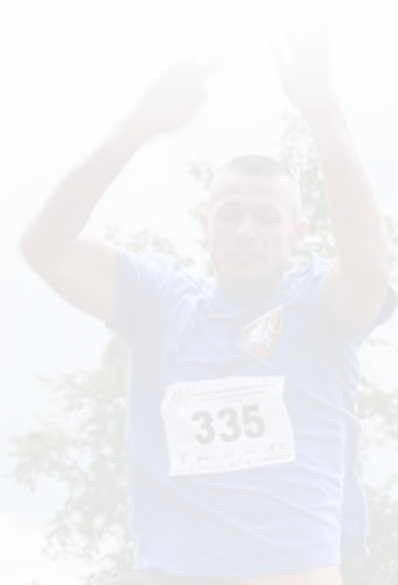

POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY PARTNERÓW XX ŚWIATOWYCH LETNICH IGRZYSK POLONIJNYCH

XX Światowe Letnie Igrzyska Polonijne coraz bliżej, a przygotowania do nich idą pełną parą. 7 września 2021 roku podpisano porozumienie o współpracy z partnerami Igrzysk: Miastem Ostrów Mazowiecka reprezentowanym przez burmistrza Jerzego Bauera, Miastem Pułtusk reprezentowanym przez burmistrza Wojciecha Gregorczyka i zastępcę burmistrza Mateusza Miłoszewskiego oraz firmą Kross SA reprezentowaną przez dyrektora Andrzeja Dołęę.

Sygnatariuszami porozumień ze strony Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” byli prezes Dariusz Piotr Bonisławski i wiceprezes Krzysztof Łachmański.

W uroczystości uczestniczyli także Skarbnik Tomasz Różniak oraz przedstawiciel Polskiego Komitetu Olimpijskiego ambasador Witold Rybczyński.

POŚWIĘCENIE NOWEGO SKRZYDŁA DOMU KULTURY POLSKIEJ W WILNIE

Poświęcenie nowego skrzydła Domu Kultury Polskiej wybudowanego przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” ze środków przeznaczonych przez Senat RP, jubileusz 20-lecia działalności Domu Kultury Polskiej i dwa lata działalności TVP Wilno, które znalazło swoją siedzibę w tej polskiej placówce - to powód do uroczystości, które odbyły się 20 września 2021 roku z udziałem wicepremiera i ministra Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu Piotra Glińskiego.

W uroczystościach w Domu Kultury Polskiej wzięli udział również szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Michał Dworczyk, Szymon Szykowski vel Sęk, sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski.

W uroczystości wmurowania aktu erekcyjnego uczestniczyli również członkowie Rady Programowej TVP Polonia, wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska oraz wiceprezes TVP Mateusz Matyszkowicz, uczestnicy i beneficjenci projektu oraz wielu gości honorowych.

– *Partnerskie i przyjazne relacje polsko-litewskie są nie tylko naszym zobowiązaniem wobec minionych pokoleń, ale także najlepszym gwarantem przyszłości naszych krajów* – mówił podczas wizyty w Wilnie wicepremier, minister Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu prof. Piotr Gliński. Wicepremier podkreślił, że jego poniedziałkowa wizyta w litewskiej stolicy ma trzy wymiary – jest związana z relacjami w obszarze kultury, wyzwaniem w obszarze bezpieczeństwa i racji stanu oraz rozbudową Domu Kultury Polskiej. Minister zwracał także uwagę na budowę instytucji kultury, które służą dialogowi i współpracy. – *Zawsze będziemy wspierać inicjatywy związane z funkcjonowaniem zarówno instytucji kultury, instytucji zrzeszających Polaków za granicą, jak i inicjatywy medialne* – zadeklarował.

Dom Polski w Wilnie czeka rozbudowa. Dzieło śp. marszałka Andrzeja Stelmachowskiego, założyciela i prezesa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” będące największą instytucją polską na Litwie, organizującą od 2001 życie kulturalne mieszkających tam Polaków, przyjmie w swoje gościnne mury redakcję TVP Wilno.

– *Rozbudowa Domu Kultury Polskiej w Wilnie ma charakter strategiczny. Rozwijanie współpracy z Polonią i Polakami za granicą jest jednym z głównych priorytetów działań rządu, w tym Ministerstwa Spraw Zagranicznych* – powiedział Szymon Szykowski vel Sęk, sekretarz stanu w MSZ, podczas ceremonii podpisywania porozumienia między Wspólnotą Polską a MSZ w lutym bieżącego roku.

Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą minister Jan Dziedziczak ocenił, że: *Dom Kultury Polskiej w Wilnie to niezwykle ważne miejsce, które pozwoli na lepsze funkcjonowanie TVP Wilno oraz da szansę na podtrzymanie i rozwój środowiska Polaków na Wileńszczyźnie.*

APEL DO POLONII O NADSYŁANIE EKSPONATÓW DO MUZEUM SPORTU I TURYSTYKI

Polski Komitet Olimpijski we współpracy z Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie, Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska” przygotowuje się do otwarcia w Muzeum Sportu i Turystyki „Stałej ekspozycji polonijnego ruchu olimpijskiego i sportu”.

Mijający czas zaciera pamięć i „gubi” różne artefakty związane już z ponad 100-letnią historią Polskiego Komitetu Olimpijskiego i 120-letnią polonijnego sportu w świecie. Chcąc uchronić dla przyszłych pokoleń pamięć o wielu wydarzeniach polonijnych związanych ze sportem, jak np. zawody, spotkania za granicą z polskimi olimpijczykami, festyny, imprezy kulturalno-sportowe, konkursy, polonijne imprezy sportowe w Polsce, oraz zdjęcia, medale, dyplomy czy plakaty propagujące sportowe imprezy i wzmianki w mediach tj. prasa, radio i wydawnictwa, pragniemy przy współpracy z Państwem zgromadzić pamiątkowe eksponaty i doprowadzić do otwarcia ww. ekspozycji.

Wszyscy jesteśmy świadomi, jak istotne znaczenie dla prezentacji Polski w świecie w różnych aspektach miał i ma sport, szczególnie poprzez zwycięstwa na Igrzyskach Olimpijskich, Mistrzostwach Świata i Europy czy szeregu innych międzynarodowych zawodach sportowych wielostronnych i dwustronnych, stąd m.in. zwracamy się do Państwa z akcją gromadzenia różnych pamiątek związanych szczególnie z polonijną działalnością sportową w świecie.

W tej akcji znajduje się też ważne miejsce dla upamiętnienia polonijnych organizacji sportowych, jak kluby, stowarzyszenia, związki itp. o szerokim zasięgu działalności m.in. lokalnej.

Apel do Polonii

W związku z powyższym prosimy Państwa o szerokie rozpropagowanie tej akcji wśród różnych polonijnych środowisk, zarejestrowania tego, co zgromadzicie, następnie dokonania ich selekcji pod kątem wybrania tych, które są najbardziej wartościowe i przesłania ich spisu na adres email: pamiatki@pkol.pl.

Następnie podczas wspólnego posiedzenia Komisja Współpracy z Polonią PKOl i Komisja Sportu i Turystyki Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” z udziałem Dyrekcji Muzeum dokonana wyboru pamiątek do ww. ekspozycji i zwrócimy się do Państwa o przesłanie ich na adres: Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie, ul Wybrzeże Gdyńskie 4, 01-531 Warszawa.

W sprawach związanych z tą akcją prosimy kontaktować się z panią Sylwią Pist w PKOl na adres e-mail: spist@pkol.pl; tel. +48 22 560 37 98, +48 507 340 813.

Licząc na Państwa zaangażowanie się w tę wielce pożyteczną akcję pozostajemy z wyrazami szacunku i serdecznymi olimpijskimi pozdrowieniami.

ODESZŁA

KAROLINA KACZOROWSKA (1930-2021)

W Wielkiej Brytanii zmarła Karolina Kaczorowska, wdowa po ostatnim prezydencie RP na uchodźstwie Ryszardzie Kaczorowskim. Miała 90 lat. Była aktywną działaczką polskiej emigracji.

Prezes Dariusz Piotr Bonisławski wraz z władzami, pracownikami oraz członkami Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” składają najszczerze kondolencje Rodzinie i bliskim.

KAROLINA KACZOROWSKA

Karolina Kaczorowska z domu Mariampolska urodziła się w 1930 roku w Stanisławowie (obecnie Iwano-Frankiwnsk na Ukrainie). Po zajęciu przez wojska sowieckie wschodniej części II RP została w 1940 roku wraz z rodziną wywieziona na Syberię. Związek Sowietów opuściła wraz z Armią Andersa, której żołnierzami byli jej ojciec, brat i przyszły mąż Ryszard Kaczorowski. Jak wiele polskich dzieci poprzez Persję trafiła do Ugandy, do obozu dla polskich uchodźców w osadzie Kojja, gdzie uczęszczała do prowadzonej tam polskiej szkoły. Pozostała tam do końca lat 40. XX wieku. Po przyjeździe do Wielkiej Brytanii ukończyła studia na Uniwersytecie w Londynie. Pracowała następnie jako nauczycielka, poświęciła się również działalności w harcerstwie polskim na uchodźstwie i przy tej okazji poznała przyszłego męża, za którego wyszła za mąż w 1952 roku. Mieli dwoje dzieci: Alicję i Jadwigę Jagodę, doczekali się również pięciorga wnuków.

Wraz z mężem aktywnie uczestniczyła w życiu społecznym polskiej emigracji, angażując się w działalność charytatywną Zjednoczenia Polek w Wielkiej Brytanii. 19 lipca 1989 roku, w momencie gdy Ryszard Kaczorowski objął urząd Prezydenta RP na Uchodźstwie, została Pierwszą Damą na Uchodźstwie, pełniąc tę rolę do grudnia 1990 roku, kiedy Ryszard Kaczorowski przekazał insygnia prezydenckie wybranemu w pierwszych demokratycznych wyborach na ten urząd Lechowi Wałęsie. Karolina Kaczorowska brała udział w ceremonii przekazania insygniów i była to jej pierwsza wizyta w Polsce po 50 latach emigracji.

Tylko zbieg okoliczności – niespodziewana choroba – uniemożliwiła jej lot wraz z mężem na uroczystości katyńskie 10 kwietnia 2010 roku, tym samym uniknęła losu męża, który zginął w katastrofie prezydenckiego samolotu.

W 2012 roku za działalność patriotyczną na obczyźnie została odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Karolina Kaczorowska zostanie pochowana u boku męża w Panteonie Wielkich Polaków Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie.

ODESZLI

O. ALOJZY KOSOBUCKI (1969-2021)

Z głębokim żalem żegnamy śp. o. Alojzego Kosobuckiego Proboszcza parafii św. Mikołaja w Kamieńcu Podolskim. Rodzinie, Bliskim Zmarłego, Parafianom wyrazy współczucia składa Prezes Dariusz Piotr Bonisławski oraz Zarząd Krajowy Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

O. ALOJZY KOSOBUCKI

O. Alojzy Kosobucki miał wielkie zasługi w odbudowywaniu odzyskanego kościoła poddominikańskiego w Kamieńcu Podolskim. Był pierwszym z wyświęconych w 1995 roku kapłanów pochodzących z Ukrainy.

Stale pomagał w duszpasterstwie przy katedrze i w miejscowościach poza Kamieńcem: w Żwańcu, Kołybajówce, Chocimie i innych parafiach na Ukrainie.

TADEUSZ SMUGAŁA (1966-2021)

Ze smutkiem przyjęliśmy wiadomość o nagłej śmierci, w wieku 55 lat, prezesa Macierzy Szkolnej w Republice Czeskiej oraz MK PZKO w Cierlicku-Kościelecu Tadeusza Smugały.

Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski wraz z władzami, pracownikami oraz członkami Stowarzyszenia składają najszczerze kondolencje Rodzinie i bliskim. Straciliśmy wspianego współpracownika, pełnego inwencji przyjaciela i orędownika polskich spraw. Na zawsze pozostanie w naszej pamięci jako wzór działacza polonijnego i dobrego człowieka.

TADEUSZ SMUGAŁA

Kawaler Krzyża Orderu Polonia Restituta, długoletni prezes koła PZKO Cierlicko Kościelec, prezes Macierzy Szkolnej w Republice Czeskiej, nieustrudzony działacz i organizator. Jego zasługą jest m.in. kultywowanie pamięci o polskich lotnikach Żwirce i Wigurze którym poświęcona były spotkania o nazwie „Młode Żwirowisko”, organizowane przez Tadeusza Smugałę dla uczniów klas polskich szkół podstawowych we współpracy z drużyną harcerską im. Żwirki i Wigury w Cierlicku. Dzięki jego staraniom zaolziańskie spotkania obfitowały w ciekawe zajęcia uczące polskiej historii. „Żwirkowisko” stało się ważnym punktem na mapie wydarzeń podtrzymujących historyczną pamięć o polskich bohaterach.

LATO Z POLSKĄ

AKCJA "LATO Z POLSKĄ 2021"

Tegoroczna edycja „Lato z Polską 2021” dedykowana była dzieciom i młodzieży polskiego pochodzenia ze Wschodu (z Litwy, Białorusi, Ukrainy i Węgier) i była możliwa dzięki współpracy z 24 lokalnymi samorządami lokalnymi z całej Polski oraz społecznemu zaangażowaniu 10 terenowych oddziałów Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Odkonano prawie 30 wyjątkowych wakacyjnych pobytów edukacyjnych, w których udział wzięło ponad 1000 dzieci.

Zwiedzanie miejsc ważnych dla polskiej kultury i historii, zabawy sportowe, kontakt z rówieśnikami z Polski, nauka lub doskonalenie ojczystego języka – to wszystko wypełniało każdy dzień niezwykle intensywnymi przeżyciami. Od uczestników wiemy, że było to niezapomniane „Lato z Polską”.

Akcja odbywała się pod patronatem honorowym Prezesa Polskiego Komitetu Olimpijskiego Andrzeja Kraśnickiego. W roku Igrzysk Olimpijskich podczas każdego z pobytów organizowano Dzień Olimpijski, w trakcie którego młodzież miała okazję spotkania się w wybitnymi polskimi sportowcami i olimpijczykami.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” od 2009 roku zaprasza polskie dzieci

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” od początku swojej działalności szczególną troską otaczało najmłodsze pokolenia Polaków z zagranicy. Jedną z form, jakimi staramy się pozyskiwać serca młodych rodaków, są pobyty realizowane w Polsce. Od 2009 roku powołaliśmy akcję pobytów edukacyjno-integracyjnych pod nazwą „Lato z Polską”. W ramach tej akcji dzięki współpracy z samorządami lokalnymi Polskę odwiedziło już kilkadziesiąt tysięcy młodych rodaków z całego świata.

Marszałek Maciej Płażyński, ówczesny prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, inicjując projekt, tak argumentował potrzebę zorganizowania wakacji dla polskich dzieci: „Na Kresach, głównie w granicach II Rzeczypospolitej, żyje ponad 2 miliony Polaków. Polska zmieniła granice, a oni zostali tam, gdzie mieszkają od wieków. I od wieków, mimo historycznych zawieruch pustoszących te ziemie, trwają w wierze i narodowej tradycji. W czasach PRL-u nie mogliśmy im pomagać.

Dziś żyjemy w wolnej Polsce – Polsce, która ma swoje polityczne i materialne problemy, ale są one nieporównywalne z ich problemami. W tej sytuacji na dziś najskuteczniejszym sposobem wzmacniania polskości jest pomoc polskim dzieciom w nauce języka polskiego, w poznawaniu polskiej kultury. Najskuteczniej można to zrobić, zapraszając je do Polski. Nam w latach komunistycznych pomagała Polonia amerykańska, dziś my powinniśmy ten swoisty dług spłacić pomagając Polakom na Wschodzie”.

Dla dzieci młodzieży ze Wschodu

Tegoroczną edycję „Lato z Polską 2021” Stowarzyszenie dedykowało dzieciom i młodzieży ze Wschodu – z Litwy, Białorusi, Ukrainy i Węgier. Akcja miała charakter ogólnokrajowy, a udział w niej wzięło wiele miast i gmin z terenu całej Polski: Gmina Pokrzywnica, Gmina Świercze, Gmina Tarnowo Podgórne, Gmina Winnica, Gmina Zatory, Miasto Częstochowa, Miasto Lublin, Miasto Łomża, Miasto i Gmina Niepołomice, Miasto Pułtusk, Miasto Toruń, Miasto Wadowice, Miasto Wrocław, Miasto Wyszów, Starostwo Powiatowe w Wyszowie, Starostwo Powiatowe w Olsztynie, Starostwo Powiatowe w Przasnyszu, Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej, Starostwo Powiatowe w Pułtusku, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Dzieci mieszkają m.in. w Łomży, Lusowie k/Poznań, Gryźlinach, Wólce Milanowskiej, Lublinie, Przasnyszu, Ostrowi Mazowieckiej, Pułtusk, Wyszkanie, Wadowicach, Niepołomicach, Wrocławiu, Chełmży, Częstochowie

Oddziały terenowe Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” realizujące „Lato z Polską” w tym roku:

Oddział w Częstochowie,
 Oddział Dolnośląski, Oddział Górnośląski,
 Oddział Krakowski,
 Oddział Kujawsko-Pomorski,
 Oddział w Lublinie,
 Oddział w Łomży,
 Oddział Północnomazowiecki,
 Oddział Warmińsko-Mazurski,
 Oddział Wielkopolski.

Misja „Lata z Polską”

Realizując „Lato z Polską”, chcemy pozyskać zainteresowanie opinii publicznej, wzmocnić poczucie narodowej solidarności i współodpowiedzialności za najmłodsze pokolenie rodaków żyjących poza granicami Polski. Czynimy to z przekonaniem, że świadczona pomoc i troska o tożsamość uczestników pobytów jest naszym wspólnym, moralnym i patriotycznym obowiązkiem. Dzieci poprzez kontakty z rówieśnikami z kraju w naturalny sposób uczą się języka, nawiązują więzi pokoleniowe i poznają warunki życia we współczesnej Polsce.

Również sport postrzegamy jako istotny element naszego społecznego życia, nieodzowny w procesie wychowawczym, jako czynnik kształtujący tożsamość narodową i postawy patriotyczne.

Sport jest tą płaszczyzną, która, jak żadna inna, w sposób szczególny łączy Polaków żyjących na całym świecie. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” patronując także i tej formie polonijnej aktywności, znajdowało zawsze oparcie w Polskim Komitecie Olimpijskim. Dlatego w roku Igrzysk Olimpijskich podczas każdego z pobytów odbył się Dzień Olimpijski, w trakcie których młodzież miała możliwość spotkania się z wybitnymi polskimi sportowcami.

Jak podkreślał prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski na konferencji prasowej podsumowującej akcję, serdeczne podziękowania i wdzięczność należą się wszystkim zaangażowanym w organizację wakacyjnych pobytów. Bez ludzi dobrej woli, nie udało się osiągnąć takich rezultatów. Zwłaszcza w tak trudnych i nieprzewidywalnych organizacyjnie czasach.

W spotkaniu podsumowującym „Lato z Polską” nie zabrakło dzieci i młodzieży uczestniczącej w tegorocznej akcji. Niewątpliwym zaszczytem reprezentowania ponad tysięcznego grona wypoczywających w Polsce przypadł grupom z Litwy (Januszy) i Ukrainy (Borysław). Im też należą się podziękowania – za zaangażowanie, wielkie serce i miłość do ojczyzny, która przywiodła ich do Polski.

Skromnym dowodem wdzięczności za taką postawę ze strony Wspólnoty Polskiej był okolicznościowy, pięknie udekorowany tort. Słodkie zakończenie wizyty w ojczyźnie. Oprawę artystyczną zapewnił Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze”.

WYBRANE POBYTY

Pułtusk

Pierwszy turnus przygotowany został dla dzieci i młodzieży z Kresów, którego organizatorem był Oddział Północnomazowiecki Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Pułtusku.

Grupa z Pułtuska wraz z gośćmi z Ostrowi Mazowieckiej uczestniczyła w wycieczkach do Warszawy, we wspólnych zajęciach „ABC dobrego zachowania się przy stole” oraz spotkaniu z Olimpijczykiem Panem Zenonem Licznernskim – srebrnym medalistą Igrzysk Olimpijskich w Moskwie w 1980 roku.

Opole

Grupa dziecięco-młodzieżowa z Doliny na Ukrainie wzięła udział w akcji „Lato z Polską” zorganizowanej przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Oddział w Opolu. Byli to członkowie zespołu wokalnno-tanecznego „Perła” działającego przy parafii rzymsko-katolickiej i tamtejszej Sobotniej Szkole Kultury i Języka Polskiego.

Opolszczyzna po raz kolejny udowodniła swoją gościnność i otwartość na przybyszów ze Wschodu. Grupę przyjmowały już organizacje społeczne z Kędzierzyna-Koźla i Głubczyc. Słowa uznania należą się ks. Krzysztofowi Panasowcowi, proboszczowi z Doliny, a zarazem opiekunowi tej grupy, który z niezwykłą determinacją przeprowadził młodzież przez granicę, co w obecnych warunkach pandemicznych jest niezwykle skomplikowane.

Ostrów Mazowiecka

W połowie lipca trwał pobyt kolonijny „Lato z Polską” przygotowany przez Oddział Północnomazowiecki Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Ostrowi Mazowieckiej przy współpracy i dofinansowaniu Samorządu Powiatu Ostrowskiego.

Jego uczestnicy – uczniowie Szkoły Sportowej Rejonu Wileńskiego w Niemenczynie na Litwie mieli okazję poznać historię i tradycje Ostrowi i okolic, a także zwiedzić Warszawę, Białowieżę, Muzeum Trebłinki (Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy w Treblince) oraz Muzeum „Dom Rodziny Pileckich”.

Gryźliny

Na zaproszenie Oddziału Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Starostwa Powiatowego w Olsztynie i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do Gryźlin na Warmii przyjechała grupa młodzieży polskiego pochodzenia z Nowych Święcian (Litwa) w ramach akcji Lato z Polską.

Młodzież została w Polsce do 10 sierpnia i w czasie pobytu zwiedziła Olsztyn szlakiem Mikołaja Kopernika i Lidzbark Warmiński szlakiem Ignacego Krasickiego. Zobaczyła też gród Galindów nad Jeziorem Śniardwy.

Chełmża

Kujawsko-Pomorski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Toruniu zaprosił do Chełmży dzieci i młodzież wraz z opiekunami (19 osób) z Litwy, z rejonu solecznickiego, z Podborza na letni wypoczynek „Lato z Polską” w ostatnim tygodniu lipca. Sponsorem wakacji było Województwo Kujawsko-Pomorskie.

Pobyt był bardzo atrakcyjny ponieważ obejmował: wycieczki krajoznawcze: Chełmża, Toruń, Gdańsk, konkursy: wokalny, plastyczny, grę na instrumentach w Szkole Muzycznej w Chełmży, sportowe potyczki. Upalne dni nasi goście spędzali nad Jeziorem Chełmżyńskim a wieczorem również nad jeziorem odbywało się pieczenie kiełbasek; mimo upału apetyt dopisywał.

Niepołomice

Na zaproszenie Burmistrza Niepołomic Romana Ptaka oraz Burmistrza Wadowic Bartosza Kalińskiego oraz Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” reprezentowanego przez Oddział Dolnośląski i Oddział Krakowski w sierpniowych turnusach wzięty udział dwie grupy dzieci z Litwy i Ukrainy wraz z opiekunami.

Dzieciom zapewniono atrakcyjny program pobytu w tym m. innymi dla wszystkich uczestników zwiedzanie Krakowa z przewodnikiem, Kopalni Soli Wieliczka dla grupy z Litwy, Park Rozrywki – Energylandia w Zatorze dla grupy z Ukrainy oraz wiele innych atrakcji.

Przasnysz

Młodzież z Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej na Węgrzech pod opieką nauczycielki Lucyny Świątłoń-Szabados uczestniczyła w koloniach „Lato z Polską” zorganizowanych przez Oddział Północnomazowiecki Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” przy wsparciu finansowym i organizacyjnym Powiatu Przasnyskiego.

Młodzież zakwaterowano w internacie Zespołu Szkół Powiatowych w Przasnyszu. Bogaty program pobytu pozwolił na poznanie historii Mazowsza, a szczególnie Przasnysza i jego okolic oraz najważniejszych zabytków.

Wrocław

Po rocznej przerwie „Lato z Polską” wróciło do Wrocławia dzięki bliskiej współpracy Dolnośląskiego Oddziału „Wspólnoty Polskiej” z Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego, Urzędem Miejskim Wrocławia i dolnośląskim Ośrodkiem Kultury i Sztuki. W tym roku w sierpniu w stolicy Dolnego Śląska bawiła grupa 22 uczniów i 2 nauczycieli z polskiego Gimnazjum im. Tadeusza Konwickiego z miejscowości Bujwidze leżącej w rejonie wileńskim na Litwie.

W programie pobytu spotkania z Przewodniczącym Rady Miejskiej Wrocławia, Wicemarszałkiem Województwa Dolnośląskiego i Konsulem Honorowym Litwy we Wrocławiu; wizyty w muzeach: Uniwersytetu Wrocławskiego, Poczty i Telekomunikacji, Centrum Historii Zajezdnia oraz Muzeum Pana Tadeusza; zwiedzanie Hali Stulecia, wrocławskiego Starego Miasta i Ogrodu Zoologicznego (z Afrykarium); wycieczka do Lubina i aktywny wypoczynek w parku linowym, na boisku i w Aquaparku; a oprócz tego sporo czasu wolnego dla lepszego poznania Wrocławia i jego letnich atrakcji.

Lusowo koło Poznania

Po rocznej przerwie, do Wielkopolski, ponownie przyjechali młodzi rodacy w ramach ogólnopolskiej akcji „Lato z Polską” organizowanej przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”. Tym razem z letniego wypoczynku skorzystało 18 uczniów (14-16 lat) i 2 nauczycieli z polskiego Gimnazjum w Ejszyszkach (rejon sołecznicki na Litwie).

Młodzież wypoczywała w Lusowie pod Poznaniem, w Ośrodku Wypoczynkowym „Leśny Zakątek” nad Jeziorem Lusowskim. Trwający 9 dni pobyt grupy (14-22.08.2021) został przygotowany przy współpracy Wielkopolskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” z Samorządem Gminy Tarnowo Podgórne.

Łomża

„Lato z Polską” zorganizowane w Łomży przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, współfinansowane między innymi przez Miasto Łomża, dla dzieci z Borysławia (Ukraina) i Jaszun (Litwa) obfitowała w różnorodne wydarzenia. Zajęcia taneczne oraz interaktywne zajęcia sprawnościowe i językowe w siedzibie Fundacji L czy też spotkania w Urzędzie Miejskim w Łomży.

„Takie spotkania z młodszym pokoleniem Polaków żyjących poza granicami Polski są niezwykle ważne. Kształtują tożsamość narodową, postawy patriotyczne, wzmacniają poczucie solidarności. Dzieci w naturalny sposób uczą się języka, nawiązują więzi i poznają współczesną Polskę” – powiedział po spotkaniu Andrzej Stypułkowski, Zastępca Prezydenta Łomży, dziękując polonijnym gościom za wspólnie spędzony czas.

Nasutów koło Lublina i Wólka Milanowska

W drugiej części sierpnia na zaproszenie Lubelskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” przebywała w Polsce grupa 20 osób z Litwy. Blisko dwutygodniowy pobyt w Polsce był okazją poznania historii Polski i jej zabytków, a także doskonałej zabawy podczas warsztatów.

Przez krótki czas uczestnicy byli zakwaterowani w Domu Spotkań w Nasutowie koło Lublina, a następnie przez większość pobytu w Centrum Edukacyjnym w Wólce Milanowskiej. Program pobytu był bardzo napięty. Zwiedzanie Lublina i Kazimierza Dolnego, wejście na Święty Krzyż, rejs po Wiśle w Sandomierzu, zwiedzanie Muzeum H. Sienkiewicza w Oblęgorku, Zamku w Chęcinach, Jaskini Raj, Muzeum Archeologicznego w Krzemionkach Opatowskich, Centrum Nauki Leonardo da Vinci w Podzamczu, Kompleksu Świętokrzyskiego Polana w Chrustach, Muzeum Wsi Kieleckiej w Tokarni, warsztaty plastyczne, muzyczne, taneczne i teatralne – to tylko niektóre z punktów tego programu.

**POLONIJNE FORUM
EKONOMICZNE
W RAMACH XXX FORUM EKONOMICZNEGO
KARPACZ 7-9 WRZEŚNIA 2021**

POLONIJNE FORUM EKONOMICZNE

W RAMACH XXX FORUM EKONOMICZNEGO

KARPACZ 7-9 WRZEŚNIA 2021

Od 7 do 9 września 2021 roku w Karpaczu odbyło się Polonijne Forum Ekonomiczne organizowane przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” i Fundację Instytut Studiów Wschodnich w ramach XXX Forum Ekonomicznego.

Celem Polonijnego Forum Ekonomiczne było zwrócenie uwagi na ogromny potencjał Polonii, jego znaczenia dla relacji gospodarczych i społecznych, który można wykorzystać poprzez budowanie miejsca spotkania i dyskusji wybitnych osób polskiego pochodzenia.

Poza Polską obecnie żyje, według szacunków MSZ, co najmniej 20 milionów Polaków i osób przyznających się do polskiego pochodzenia. Wynika z tego, że poza Polską żyje obecnie 1/3 wszystkich Polaków. To zaś plasuje Polskę na czwartym miejscu w grupie najliczniejszych emigracji świata (po chińskiej, niemieckiej i włoskiej). To wielki potencjał gospodarczy i kulturowy o niebagatelnym znaczeniu ekonomicznym.

Idea Forum Ekonomicznego

Forum Ekonomiczne organizowane od 1992 roku stało się jednym z najistotniejszych miejsc spotkań elit polityczno-biznesowych w Europie. Co roku Forum Ekonomiczne gości premierów, ministrów, Komisarzy Europejskich oraz inne najważniejsze osoby sceny politycznej i gospodarczej naszego kraju. W obradach XXIX Forum Ekonomicznego w 2019 roku wzięło udział prawie 4,5 tys. gości, a obsługą medialną zajmowało się blisko 700 przedstawicieli redakcji z kilkudziesięciu państw świata.

Misją Forum jest budowanie przyjaznego klimatu dla rozwoju współpracy politycznej i gospodarczej pomiędzy państwami Unii Europejskiej i ich sąsiadami. W wypełnianiu swojej misji Forum jest niezależne i bezstronne.

Formuła Polonijnego Forum Ekonomicznego

Dyskusje odbywały się w ramach paneli tematycznych z udziałem wybitnych specjalistów z Polski i ze świata. Wszystkie obrady zostały zarejestrowane i można je obejrzeć na stronie dedykowanej Forum: wspolnotapolska.org.pl/forumekonomiczne/2021/

W dalszej części przedstawiamy zakres tematyczny, omówienie problematyki panelu oraz prezentacji zaproszonych gości.

PANELE FORUM

Jest nas 60 milionów – wyzwania dla budowy wspólnoty Polaków i Polonii poza granicami

Poza Polską żyje ponad 20 milionów Polaków i osób przyznających się do polskiego pochodzenia. Wynika z tego, że poza Polską żyje 1/3 wszystkich Polaków. To zaś plasuje Polskę na czwartym miejscu wśród najliczniejszych emigracji świata. W pierwszym panelu dyskutowano, jak integrować Polaków i Polonię poza granicami z macierzą oraz jak wykorzystać ten ogromny potencjał dla rozwoju Polski.

Szkoły polonijne – czy warto inwestować?

Nauczanie języka polskiego poza granicami Polski oparte jest głównie na działalności społecznej. Polskie szkoły polonijne odgrywają ogromną rolę nie tylko w nauczaniu języka polskiego wśród dzieci polonijnych, lecz także są ważnymi ogniskami integracji środowisk polskich poza granicami i promocji kultury i języka polskiego. W dyskusji podejmowano zagadnienia dotyczące tego, jaka jest przyszłość szkół polonijnych oraz czy profesjonalizacja, standaryzacja nauczania jest drogą do ich umacniania i rozwoju.

Repatriacja jako element polityki demograficznej. Doświadczenia Węgier i Polski

Negatywne procesy demograficzne, starzenie się społeczeństw państwach europejskich są jednym z głównych problemów społeczno-ekonomicznych. Węgry i Polska podjęły ambitne programy repatriacyjne. W tym panelu dyskutowano o tym, czy te programy mają i mogą mieć one znaczenie dla polepszenia stanu demografii i zapobieżeniu procesom starzenia się społeczeństw.

Znaczenie sportu dla budowania wspólnoty Polaków

Polskim sportowcom w zawodach na arenach całego świata zawsze kibicuje Polonia. Jest to symboliczne manifestowanie polskości, przywiązania do macierzy. Sport jak żadna inna dziedzina życia społecznego potrafi łączyć i budować wspólnotę. W tym panelu dyskutowano o tym, jaką rolę w integracji środowisk polonijnych odgrywa sport oraz jak rozwijać dziś sport polonijny i jak w niego inwestować.

Polscy naukowcy poza granicami kraju inspiracją dla rozwoju polski

Naukowcy polskiego pochodzenia zajmują wyjątkowe pozycje w świecie nauki. Pracują na najlepszych uczelniach, instytutach badań i rozwoju. Jest to ogromny kapitał, który może być wykorzystywany dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski.

Networking Biznesu – wykorzystanie potencjału Polaków i Polonii poza granicami

W dzisiejszych czasach jednym z najcenniejszych czynników działalności gospodarczej jest informacja, która pozwala być pierwszym, innowacyjnym i niepowtarzalnym w swojej branży. Szeroko rozumiany networking pozwala zdobywać nowe kontakty, pomysły, a nawet gotowe projekty do realizacji. Potencjał środowisk polonijnych poza granicami stanowi ważny element w kształtowaniu networkingu polskiego biznesu.

Potencjał ludzi biznesu polskiego pochodzenia w Stanach Zjednoczonych – perspektywy współpracy

Polonia w Stanach Zjednoczonych należy do najbardziej znaczącej poza granicami Polski. Ponad 10 milionów osób polskiego pochodzenia stanowi jedną z najbardziej znaczących grup etnicznych w USA. Osoby polskiego pochodzenia zajmuje wysokie pozycje w korporacjach, instytucjach finansowych, firmach, prowadzą własne biznesy i w naturalny sposób mogą być pomostem oraz inspiracją do współpracy kapitału amerykańskiego w Polsce i ekspansji polskich firm na rynku amerykańskim.

Polska kultura w świecie. Jak inwestować w sztukę?

Dokonania artystów polskich i polskiego pochodzenia: malarzy, rzeźbiarzy, grafików, fotografików, architektów, sztuki stosowanej oraz nowych mediów, którzy tworzyli lub działali i działają współcześnie poza granicami Polski, należą do najważniejszych zjawisk w dziejach polskiej kultury artystycznej. Szacuje się, że poza Polską żyje obecnie 18- 20 milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia, w tym – poważna rzesza artystów, liczona w tysiące nazwisk, pośród których znajdują się twórcy należący do czołówki artystycznej elity w skali globu. Panel poświęcony współczesnej sztuce polskiej powstającej w pracowniach polskich artystów w krajach europejskich i pozaeuropejskich w XX i w XXI wieku, ma na celu wskazanie najlepszych form oraz mechanizmów promocji polskiej sztuki na świecie – zarówno w aspekcie kulturowym w skali globalnej, jak i w sferze rynkowej – jako jednej z najbardziej pewnych form inwestycji i zysku ekonomicznego.

Turystyka polonijna – wyzwania dla branży turystycznej w Polsce

Turystyka polonijna ma istotne znaczenie w promowaniu Polski. Bardzo ważna jest rola polskich instytucji i organizacji współpracujących z Polonią i z Polakami za granicą w kontekście promocji Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie. Myśląc o promocji Polska dziś, myślimy przede wszystkim o krainie innowacji, dobrze rozwijającej się gospodarce, dziedzictwie kulturowym, atrakcyjnej kuchni, bogatej i różnorodnej przyrody. Polonia jest ważnym elementem strategii promocji Polski, jako kraju atrakcyjnego turystycznie. Jak wykorzystać ten potencjał?

Potencjał startupów polskich młodych przedsiębiorców w świecie

Młoda polska emigracja zaangażowana jest w tworzenie biznesów na świecie. Wiele z nich opartych jest na specjalistycznej wiedzy i innowacyjności. Stanowią oni wyjątkowy potencjał, który może być ważnym impulsem dla rozwoju polskiej gospodarki.

Wyzwania dla solidarności z Polonią i Polakami poza granicami

Polacy rozumieją potrzebę wspierania środowisk polskich poza granicami, szczególnie tych na dawnych Kresach Rzeczypospolitej. Wiele inicjatyw, akcji społecznych, powołanych instytucji służy temu celowi. Obszar ten, który jest odruchem solidarności, potrzebą serca, wymaga jednak również dalszej profesjonalizacji i stałego rozwoju.

POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ STANY ZJEDNOCZONE

GRZEGORZ DZIEDZIC

KONGRES POLONII AMERYKAŃSKIEJ

W czerwcu minie 77 lat od założenia Kongresu Polonii Amerykańskiej (KPA) – największej federacji amerykańskich organizacji polonijnych. Kongres Polonii Amerykańskiej wciąż stoi na straży interesów Polski, a wolność ojczyzny jest dla organizacji sprawą nadrzędną.

Działalności tej polonijnej federacji to materiał na opasłą książkę. Opracowania takie powstały i są świetnym kompendium wiedzy o historii Kongresu Polonii Amerykańskiej i jego wpływu na kształt i rozwój polskiej diaspory w USA, a także wpływu organizacji na politykę międzynarodową i znaczenie Polski na światowej arenie politycznej. Historia i działalność KPA została znakomicie i wyczerpująco opisana m.in. przez historyk z Uniwersytetu Wrocławskiego, Joannę Wojdon, która na temat KPA napisała trzy książki: *W imieniu sześciu milionów*, *W jedności siła* oraz wydaną w języku angielskim *White and Red Umbrella* (pol. *Biało-czerwony parasol*).

12 marca minęły 22 lata od przyjęcia Polski do struktur Sojuszu Północnoatlantyckiego NATO. Ten doniosły moment jest bez wątpienia jednym z najważniejszych wydarzeń w najnowszej historii Polski. To oczywiście wielki sukces polskich dyplomatów i władz, ale rola Kongresu Polonii Amerykańskiej była w procesie akcesyjnym bardzo istotna. Zanim jednak dojdziemy do wydarzeń z 1999 roku, cofnijmy się do roku 1944, do początków KPA.

Przeciwko grabieży Polski

Kongres Polonii Amerykańskiej powstał w reakcji Polonii Amerykańskiej na tragiczne w skutkach decyzje, które dotyczyły Polski, jej granic i umiejscowienia w strefie sowieckich wpływów. 4 marca 1944 roku w Chicago, w siedzibie jednej z najważniejszych organizacji polonijnych – Związku Polek w Ameryce – odbyło się spotkanie, w którym uczestniczyło około 50 liderów organizacji polonijnych. Trwającą cały dzień dyskusję prowadził prezes Związku Narodowego Polskiego (ZNP), Karol Rozmarek. Spotkanie zaowocowało powołaniem nowej federacyjnej polonijnych organizacji, która miała za zadanie reprezentować Polonię Amerykańską na arenie politycznej oraz dbać o interesy Polski. Głównym celem KPA było ocalenie polskiej wolności i niezależności oraz działalność pomocowa na rzecz zrujnowanej wojną Polski i jej obywateli.

Nowo powstała organizacja reprezentowała sześć milionów Amerykanów polskiego pochodzenia, dla których sprawy polskie, a w szczególności niezawistość i niezależność Polski były sprawami priorytetowymi. Kiedy okazało się, że Roosevelt, Stalin i Churchill potraktowali Polskę instrumentalnie i przedmiotowo, zgadzając się na sowiecką grabież wschodnich terenów Rzeczypospolitej, Kongres Polonii Amerykańskiej zareagował bardzo zdecydowanie – określając postanowienia Konferencji Jałtańskiej jako zdradę Polski i Polonii. Rozczarowanie i poczucie krzywdy były wśród Polonii tym większe, że Karol Rozmarek, a wraz z nim 90 proc. Polonii amerykańskiej wsparło wybór Roosevelta na prezydenta USA – głównie dlatego, że ten obiecał Polakom, że granice Polski po zakończeniu drugiej wojny światowej nie zostaną przesunięte.

Pierwsza założycielska konwencja KPA miała miejsce w Buffalo 29 maja 1944 roku. Wzięło w niej udział ok. 3 tys. delegatów reprezentujących organizacje polonijne, związki wyznaniowe i polskie parafie, stowarzyszenia pracownicze i przemysłowe oraz instytucje edukacyjne. Była to najliczniejsze spotkanie liderów polonijnej społeczności w historii Stanów Zjednoczonych, które zaowocowało stworzeniem instytucjonalnych ram działania organizacji.

KPA stał się organizacją federacyjną, skupiającą organizacje, a nie osoby indywidualne. Podjęto także decyzję stworzenia biura w Waszyngtonie, co miało ułatwić lobbowanie w amerykańskiej stolicy, w interesie Polski i Polonii. Na początku 1945 roku kierownictwo nad waszyngtońskim biurem KPA objął Charles Burke, a jego aktywna działalność sprawiła, że Kongres szybko stał się organizacją rozpoznawalną i istotną.

Wcześniej, bo 17 marca 1944 roku na siedzibę główną KPA wybrano budynek Związku Narodowego Polskiego w Chicago, a prezesem Kongresu Polonii Amerykańskiej został Karol Rozmarek. Od początku zatem Związek Narodowy Polski i Kongres Polonii Amerykańskiej są związane funkcją prezesa, który kieruje obydwoma organizacjami oraz siedzibą główną. Wspólne są też cele i dążenia tych dwóch polonijnych organizacji, a za najważniejsze uznać należy konsolidację działań polonijnych, jednoczenie Polonii oraz działalność pomocową.

Precz z komuną!

Kongres Polonii Amerykańskiej zawsze znajdował się w opozycji do reżimu komunistycznego. Już w Nowy Rok 1945 roku Karol Rozmarek oświadczył, że Polska pod sowiecką okupacją nie posiada mandatu, aby wybrać rząd. Powstały kilka dni później wydział stanowy Illinois KPA wydał rezolucję potępiającą rząd lubelski. Kongres Polonii Amerykańskiej nie zgodził się z nowym układem granic i wielokrotnie potępiał państwa alianckie za ich uznanie. Kiedy w lipcu 1945 roku Stany Zjednoczone uznały oficjalnie rząd polski, KPA stanowczo sprzeciwił się temu stanowisku. Niestety, Konferencja Poczdamska potwierdziła ustalenia wcześniejszych – w Teheranie i Jałcie. KPA nie udało się zmienić kierunku amerykańskiej polityki wobec zniewolonej przez Sowieców Polski. Podczas kolejnych dekad komunizmu w Polsce KPA pozostawał organizacją otwarcie antykomunistyczną, mającą za zadanie podtrzymywanie idei wolnościowej wśród polskiej diaspory oraz ochronę polskiej kultury i polskich tradycji. Dzięki KPA, Polonia pomimo wewnętrznych różnic i sporów zdołała zjednoczyć się w walce o polskie i polonijne interesy.

Na straży wolności

W działalności Kongresu Polonii Amerykańskiej historycy rozróżniają cztery okresy.

Okres pierwszy, obejmujący lata 1944-60 i nazywany „Ery Bohaterską”, był bez wątpienia najbardziej aktywnym okresem działalności organizacji. Postawa KPA wobec komunistycznego reżimu i sowieckiej dominacji w Europie Środkowej była zdecydowana i nieugięta. Prezes Karol Rozmarek wielokrotnie krytykował nowy układ sił i miejsce, w jakie w wyniku porozumień między głównymi mocarstwami, zepchnięta została Polska. Dzięki KPA, głos krytyki był słyszalny, choćby na spotkaniu założycielskim Organizacji Narodów Zjednoczonych w San Francisco w 1945 roku. Karol Rozmarek zdołał także przekonać amerykański Kongres, aby po latach polityki imigracyjnej, która praktycznie zamknęła amerykańskie granice dla emigrantów, do USA wpuszczono ponad 140 tysięcy polskich uchodźców wojennych i umożliwiono im uzyskanie amerykańskiego obywatelstwa. Wśród innych istotnych działań KPA w tym okresie wymienić należy poparcie dla powstania Radia Wolna Europa oraz zatwierdzenia przez Kongres USA śledztwa ws. Zbrodni Katyńskiej, a w efekcie ustalenie w 1952 roku, że jej sprawcą była sowiecka Rosja. Zdecydowanie antykomunistyczne nastawienie KPA wpłynęło na zmianę optyki Amerykanów. W roku 1960, walczący o prezydenturę USA Richard Nixon i John F. Kennedy wyrażali stanowiska otwarcie przeciwne komunizmowi i sowieckiej dominacji.

Okres drugi działalności KPA zbiegł się z amerykańską interwencją w Wietnamie. W tym okresie KPA stanął w obliczu zmian, jakie zaszły w amerykańskiej polityce. Wojna w Wietnamie spowodowała, że zmieniło się umiejscowienie amerykańskich priorytetów w polityce

globalnej. Po zakończeniu zimnej wojny, prezydent Nixon ocieplił nieco stosunki z Sowiecami, co przełożyło się na nawiązanie współpracy gospodarczej pomiędzy USA a komunistyczną Polską. W roku 1967 prezesem KPA został Alojzy Mazewski, który zdecydowanie podtrzymywał stanowisko swojego poprzednika, ale jego antykomunizm został w USA skrytykowany jako „anachroniczny”. W 1975 roku rezultaty przyniósł wieloletni lobbing KPA w sprawie uznania przez Stany Zjednoczone zachodniej, ustalonej po wojnie granicy Polski. Podpisany przez 35 państw Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie zagwarantował integralność terytorialną państw-sygnatariuszy, a także wywarł ogromny wpływ na poszanowanie praw

człowieka oraz wolności religijnej i politycznej w Polsce. Wybór Jana Pawła II na papieża, a następnie przemiany społeczno-polityczne w Polsce, zapoczątkowane powstaniem NSZZ „Solidarność” były początkiem trzeciego etapu działalności Kongresu Polonii Amerykańskiej. Okres ten datuje się na lata 1980-1999. W najbardziej krytycznej dla przyszłej transformacji ustrojowej fazie, prezesem KPA był Alojzy Mazewski, a jego pozycja polityczna w USA, dobre stosunki z kolejnymi prezydentami oraz zdolności dyplomatyczne umożliwiające zjednoczenie Polonii w działalności na rzecz wyzwolenia Polski spod komunistycznego jarzma sprawiły, że po latach względnej stagnacji aktywność KPA oraz jego znaczenie w amerykańskiej polityce wzrosły. KPA od samego początku popierała opozycję antykomunistyczną w Polsce.

W 1981 roku, zaraz po wprowadzeniu stanu wojennego, Mazewski spotkał się z prezydentem USA Ronaldem Reaganem. Kongres, wraz z administracją Reagana, potępił wprowadzenie stanu wojennego i szykanowanie opozycji przez komunistyczny aparat władzy. Do Stanów Zjednoczonych nadciągnęła kolejna, po powojennej, fala emigracji, tzw. solidarnościowej. Byli to ludzie, którzy zostali zmuszeni do wyjazdu z PRL, a w nowej ojczyźnie nie zaprzestali walki o wolną Polskę. Ich wysiłki wspierał KPA, który oprócz działalności politycznej skupił się na wysyłaniu do Polski pomocy humanitarnej, której wartość oceniana jest na 160 mln dol., czyli kwotę porównywalną do tej, którą Polonia amerykańska przekazała Polsce w czasie i bezpośrednio po drugiej wojnie światowej.

Ambasador spraw polskich

Prezes Alojzy Mazewski był postacią nietuzinkową. Prawnik z wykształcenia, weteran drugiej wojny światowej, zdolny menedżer, znany z umiejętności podejmowania trudnych decyzji, był przede wszystkim budowniczym sojuszy i porozumień. Był zawsze gotowy bronić dobrego imienia Polaków i Polonii oraz dyskutować o sprawach ważnych dla Polski. Był pierwszym prezesem KPA, który odwiedził Polskę. Jego wizyta w kraju, związana z pogrzebem kardynała Wyszyńskiego, była również okazją do spotkania z przewodniczącym Solidarności Lechem Wałęsą. Mazewski gorąco wspierał ruch solidarnościowy i popierał protesty robotników w komunistycznej Polsce. To dzięki jego zaangażowaniu oraz umocnieniu

1960: V KONWENCJA KPA W CHICAGO. OD LEWEJ: BURMISTRZ CHICAGO RICHARD J. DALEY, PREZES KPA KAROL ROZMAREK, KANDYDAT NA PREZYDENTA USA Z RAMIENIA PARTII DEMOKRATYCZNEJ JOHN F. KENNEDY.

FOT. WIKIMEDIA COMMONS, LICENCJA CC

pozycji KPA na amerykańskiej scenie politycznej, reżimowi Jaruzelskiego nie udało się zdławić Solidarności, co w rezultacie doprowadziło do przemiany ustrojowej w Polsce.

Mazewski doskonale rozumiał rolę, jaką w pokonaniu komunizmu miał Kościół katolicki i papież Jan Paweł II. Dwukrotnie gościł go w Stanach Zjednoczonych, w latach 1976 i 1978, drugi raz już po wyborze kardynała Wojtyły na papieża. Alojzy Mazewski był też inicjatorem oraz orędownikiem dialogu pomiędzy Polakami a mieszkającymi w USA Żydami. Zachęcał obie grupy do dialogu i złagodzenia powracających pomiędzy nimi napięć.

Polska w NATO i zwieńczenie misji KPA

Po śmierci Alojzego Mazewskiego w 1988 roku, władzę w KPA przejął jego następcą Edward Moskal. Do sukcesów organizacji za

prezury Edwarda Moskala zaliczyć należy wsparcie dla restrukturyzacji polskiej gospodarki w warunkach transformacji ustrojowej i przystosowanie jej do warunków działania wolnego rynku. Dzięki wsparciu KPA Polska otrzymała od USA 800 mln dol. pomocy na restrukturyzację gospodarki. W 1991 Edward Moskal spotkał się z prezydentem George'em H.W. Bushem, u którego uzyskał poparcie dla uznania na arenie międzynarodowej zachodnich granic Polski z nowo powstałym zjednoczonym państwem niemieckim. Jednak największym sukcesem KPA za kadencji Moskala była integracja Polski z NATO.

Po trwającym sześć lat lobbingu w 1999 roku Polska, wraz z Czechami i Węgrami została przyjęta do struktur Sojuszu Północnoatlantyckiego. Wejście Polski do NATO było zwieńczeniem misji Kongresu Polonii Amerykańskiej, która od samego początku istnienia organizacji skupiała się na wprowadzeniu Polski do grona wolnych i demokratycznych państw.

Nowe wyzwania, nowe problemy

Po 1999 roku KPA stanął przed nietatnym zadaniem przededefiniowania swojej roli, która z uwagi na transformację ustrojową musiała ulec modyfikacji. KPA skupił się w ostatnich latach na promowaniu w USA kultury polskiej, nauki języka polskiego oraz ochronie bogatego dziedzictwa Polonii Amerykańskiej, w tym zabytkowych kościołów i pomników wzniesionych przez Polonię. Do zadań KPA należy też dbałość o dobre imię Polski i reagowanie w sytuacjach, kiedy jest ono narażone na szwank. W 2005 roku przewodnictwem w KPA przejął Frank J. Spula, któremu przyszło działać w warunkach coraz większego rozproszenia polskiej diaspory w USA oraz zwiększającej się polaryzacji polityczno-społecznej w Polsce. Prezes Spula – oprócz skupiania się na sprawach amerykańskich i dotyczących Polonii Amerykańskiej – na szczeblu międzynarodowym kontynuuje dzieło Alojzego Mazewskiego. Nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z amerykańskimi politykami sprawia, że głos Polonii jest wciąż słyszany w Stanach Zjednoczonych.

W 2016 roku Frank J. Spula spotkał się z kandydującym na prezydenta Donaldem Trumpem, a zdaniem wielu ekspertów to właśnie poparcie Polonii amerykańskiej zdecydowało o zwycięstwie republikańskiego kandydata. Prezes Spula wielokrotnie reagował w sprawach obrony dobrego imienia Polski, choćby w sprawie używania terminu „polskie obozy śmierci” czy prezentowania niekorzystnego obrazu Polski i Polaków w mediach. Prezes Spula podkreśla, że dla KPA wciąż celem nadrzędnym jest działanie w interesie Polski, choć kierunek działań organizacji musiał ulec zmianie.

Kongres Polonii Amerykańskiej jest organizacją, która od 77 lat stoi na straży polskich interesów w Stanach Zjednoczonych. Jako organizacja skupiająca się głównie na lobbingu, pozostaje często w cieniu polityków i liderów podpisujących międzynarodowe umowy i rozwiązujących istotne problemy współczesnego świata. Pamiętając o zasługach KPA, na pierwszy plan wyłania się niestrudzona działalność organizacji na rzecz wolności i niezawisłości Polski. Życząc wielu sukcesów na kolejne lata działalności Kongresu Polonii Amerykańskiej, warto dodać: oby walka o wolną Polskę nigdy już nie była potrzebna.

www.dziennikzwiazkowy.com
DZIENNIK ZWIĄZKOWY
 Polish Daily News Published since 1905

Artykuł ukazał się pierwotnie w „Dzienniku Związkowym”,
 www.dziennikzwiazkowy.com.
 Serdecznie dziękujemy Redakcji za zgodę na przedruk.

30 marca 2019 roku w siedzibie Kongresu Polonii Amerykańskiej z prezesem KPA Frankiem Spulą spotkali się członkowie zarządu Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” – prezes Zarządu Dariusz Piotr Bonisławski i skarbnik, członek Zarządu Tomasz Różniak.

FOT. ARCHIWUM SWP

POLONIJNA AGENCJA INFORMACYJNA

INSTYTUT JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W AMERYCE

W 1943 roku w Nowym Jorku powstał Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Od początku Misją Instytutu jest: gromadzenie, przechowanie i konserwacja dokumentów i innych materiałów historycznych dotyczących Polski i Polonii, udostępnianie zbiorów badaczom, prowadzenie badań z dziedziny współczesnej historii Polski i Polonii oraz popularyzacja historii i kultury polskiej. Realizowane jest to poprzez prowadzenie archiwum, biblioteki, działalność naukową i wydawniczą, galerię polskiej sztuki, działalność edukacyjną oraz społecznościową, czyli uczestniczenie w życiu Polonii.

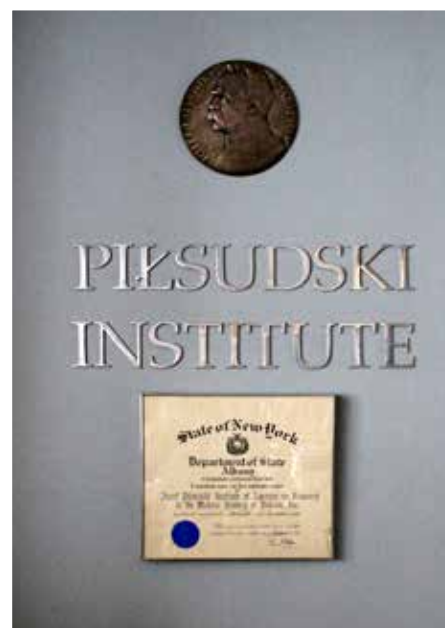
Początki Instytutu

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce (pełna nazwa: Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski), placówka o charakterze archiwalno-naukowym, powołana została do życia podczas odbywającego się w dniach 3-4 lipca 1943 w Hotelu „Washington” w Nowym Jorku drugiego Walnego Zgromadzenia Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (KNAPP). Wyłoniono ośmioosobowy Komitet organizacyjny w skład którego wchodził między innymi trzej wybitni współpracownicy marszałka Józefa Piłsudskiego w okresie międzywojennym: Wacław Jędrzejewicz – były minister oświaty, Henryk Floyar-Rajchman – były minister przemysłu i handlu, Ignacy Matuszewski – były minister skarbu oraz znani działacze polonijni, wśród których należy wymienić przede wszystkim, Franciszka Januszewskiego, wydawcę „Dziennika Polskiego” z Detroit, Maksymiliana Węgrzynka, wydawcy wychodzącego w Nowym Jorku dziennika „Nowy Świat”, Lucjusza Kupferwassera i W. Skubikowskiego z Chicago.

O tej chwili mówił w jednej ze swych wypowiedzi prasowych Wacław Jędrzejewicz, „Korzystając z przyjazdu szeregu wybitnych polonijnych działaczy niepodległościowych, postanowiliśmy zrealizować plan od dawna nas nurtujący, powołania do życia [w dniu 4 lipca] Instytutu Józefa Piłsudskiego poświęconego badaniu najnowszej historii Polski”. Nowo powstała placówka nawiązywała do tradycji utworzonego w 1923 roku w Warszawie Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski, który w kilka miesięcy po śmierci Marszałka został w 1936 roku przemianowany na Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski. Założyciele nowojorskiej placówki dostrzegali już wówczas pilną potrzebę gromadzenia dokumentów dotyczących tak przełomowego okresu, jakim była II wojna światowa, polityka polska realizowana przez Rząd RP na uchodźstwie (zarówno gabinetu premiera i Naczelnego Wodza Władysława Sikorskiego, jak i jego następców: gen. Kazimierza Sosnkowskiego (Naczelnego Wodza) i premiera Stanisława Mikołajczyka.

Tragiczna śmierć gen. Władysława Sikorskiego 4 lipca 1943 roku dodatkowo zbiegła się z ujawnieniem przez Niemców zbrodni NKWD dokonanej w Katyniu. Zwrócenie się rządu RP do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża z prośbą o śledztwo stało się dla Stalina pretekstem do zerwania polsko-sowieckich stosunków dyplomatycznych. W tym samym czasie polska nauka i kultura znajdowały się w stanie najwyższego zagrożenia, które nieśli ze sobą wrześnie agresorzy. Okupacja niemiecka po wyparciu władzy sowieckiej ze wschodnich części ziem Rzeczypospolitej obejmowała wówczas cały obszar kraju. Okupant dążył do całkowitego wyniszczenia środowisk naukowych i inteligencji, plądrował biblioteki, wywoził zbiory, zabraniał działalności kulturalnej, dydaktycznej i artystycznej. Aresztowanie i wywiezienie do obozu koncentracyjnego (Sonderaktion Krakau) profesorów i docentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, zamknięcie wyższych uczelni i Polskiej Akademii Umiejętności oraz ośrodków badawczych nie pozostawiało wątpliwości odnośnie do kierunku polityki realizowanej przez Niemców.

Podobnie wyglądały sprawy na całym kontynencie europejskim, gdzie tylko sięgała władza III Rzeszy i jej sojuszników. Od chwili klęski Francji w 1940 roku i przystąpienia do wojny Włoch, stacje zagraniczne Polskiej Akademii Umiejętności w Paryżu, a później w Rzymie, przestały funkcjonować. Już na drugi dzień po wejściu wojsk niemieckich do stolicy Francji w Bibliotece Polskiej na wyspie św. Ludwika zjawiono się Gestapo. Dyrektor Franciszek Pułaski zdołał wprawdzie uprzednio wywieźć na południe Francji najcenniejsze obiekty, ale Niemcy zabrali lub zniszczyli część pozostałego księgozbioru i zdewastowali budynek. W konsekwencji wyłącznie na terenie sojuszniczej Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych istniały możliwości polskich działań naukowo-kulturalnych.

Początki nowej placówki przy 105 East 22 Street na Manhattanie były niezwykle skromne. W kasie znajdowało się zaledwie 30 dolarów. Wacław Jędrzejewicz w miesiącach letnich objechał liczne ośrodki, w których znajdowały się większe skupiska Polaków (w tym m.in. Detroit, Chicago, Filadelfia) wygłaszając odczyty, przedstawiając cele i założenie organizującego się Instytutu, werbując członków. Akcja ta miała również na celu powiązanie niepodległościowych środowisk polskich oraz zachętę do gromadzenia i nadsyłania materiałów archiwalnych. Zaowocowała zaś zbiorem ciekawych dokumentów dotyczących wszystkich frontów II wojny światowej, działalności środowisk polskich we Francji, Wielkiej Brytanii i na Bliskim Wschodzie, oraz licznych książek.

Po II wojnie światowej

Wycofanie 5 lipca 1945 roku międzynarodowego uznania dla Rządu RP na uchodźstwie przez Wielką Brytanię i USA (a następnie większość krajów powstającej ONZ) i uznanie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej w Warszawie, a następnie zaakceptowanie przez mocarstwa wyników sfałszowanych wyborów ze stycznia 1947 roku, zmusiło zarówno twórców Instytutu, jak i jego zarząd do prowadzenia stałej oraz niezależnej placówki naukowo-badawczej. Instytut miał zajmować się już nie tylko bieżącym gromadzeniem i porządkowaniem dokumentacji historycznej dla odtworzenia placówki w Polsce, lecz także popularyzowaniem niezafałszowanej wiedzy o Polsce i jej historii najnowszej.

Od końca lat czterdziestych, kiedy zaniknęła działalność KNAPP, działania i wypowiedzi ludzi związanych z Instytutem były postrzegane jako wskazówki dla środowisk niepodległościowych. Ludzie ci tworzyli nader spójne środowisko, które wierne spuściźnie Piłsudskiego, negowało jakiegokolwiek kompromisy w kwestii niepodległości Polski i jej granic. Środowisko to nie akceptowało działalności premiera Stanisława Mikołajczyka (akceptacja porozumień jałtańskich i wejście w skład TRJN), a później było konsekwentnie

antykomunistyczne, odrzucając wszelkie kontakty z instytucjami PRL. Od 1943 roku ludzie związani z Instytutem negatywnie oceniali politykę realizowaną przez wielkie mocarstwa, oskarżając je o zdradę polskich interesów. Taka opcja polityczna i ideowa wpływała na pewne odosobnienie Instytutu, zwłaszcza w latach 60. i 70. XX wieku, ponieważ znaczna część Polonii amerykańskiej utrzymywała w różnych formach i zakresie kontakt z instytucjami PRL, choćby po to, by móc odwiedzać kraj, z którego pochodzili.

Od pierwszych lat istnienia Instytut borykał się z wieloma problemami, w szczególności finansowymi, starając utrzymać przy życiu i jednocześnie kontynuować statutowe założenia. Jeśli przetrwał on ten trudny czas, to była to jedynie zasługa założycieli i kierownictwa Instytutu, którzy bezinteresownie ofiarowali swój czas i prace od chwili jego powstania.

Wielkie i jedyne w swoim rodzaju zbiory archiwalno-biblioteczne Instytutu, materiały źródłowe nieosiągalne w kraju ani w innych zbiorach za granicą przyciągały i nadal przyciągają licznych gości, którzy mogli korzystać

ze zgromadzonych tu dokumentów. Wśród szerokiej rzeszy naukowców poszukujących dokumentów w Instytucie, a także korzystających z rad i wskazówek jego kierownictwa byli m.in. Amerykanie, Anglicy, Białorusini, Ukraińcy, Duńczycy, Niemcy, Japończycy, Litwini.

W wolnej Polsce

Od 1989 roku Instytut stał się oficjalnie uznaną placówką w kraju, a o szacunku, jakim się cieszy, świadczą wizyty najwyższych władz państwowych. W 1991 roku gościł tu podczas wizyty w Stanach Zjednoczonych prezydent Lech Wałęsa. W 1992 roku odwiedził Instytut urzędujący wówczas premier Jan Olszewski.

Dzięki zaistniałym w kraju zmianom powstała możliwość podjęcia współpracy z działającymi tam instytucjami. Są to m.in. Biblioteka Narodowa, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Uniwersytet Jagielloński oraz Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego. Poza współpracą z Biblioteką Narodową w Warszawie, z której zaczęli przyjeżdżać bibliotekarze pomagający porządkować zbiory książkowe, nawiązano także z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych w Warszawie, do której w 2000 roku zwróciły się władze Instytutu z prośbą o pomoc w modernizacji archiwum nowojorskiego.

Zasoby

Instytut Piłsudskiego posiada dzisiaj największy ze wszystkich instytucji polonijnych na terenie Stanów Zjednoczonych zbiór dokumentów dotyczących historii Polski. Większymi zbiorami może pochwalić się jedynie Instytut Hoovera w Stanford w Kalifornii. Znalazły się tu archiwalia uratowane podczas II wojny światowej a pochodzące z Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski w Warszawie, tzw. „Kolekcja Belwederska”, w skład której wchodzi m.in. archiwum Adiutantury Naczelnego Wodza, materiały Komisji Likwidacyjnej generała Lucjana Żeligowskiego, a także archiwum Ukraińskiej Misji Wojskowej w Polsce. W zbiorach Instytutu znalazło się także archiwum powstań śląskich wywiezione z kraju we wrześniu 1939 roku.

Oprócz archiwum, Instytut Piłsudskiego posiada również bibliotekę naukową z 23 tys. tomów. Instytut posiada również zbiory audiowizualne, m.in. zbiór nagrań osób które ocalały z sowieckich łagrów i nagrania wywiadów z osobami odgrywającymi istotną rolę w życiu politycznym, np. ze Stefanem Korbońskim czy Jerzym – „Jurem” Lerskim. Dział prasy zawiera ponad 3 tysiące tytułów, od jerozolimskiej „Na Straży” i bejruckiej „Polak w Libanie” po bardzo obszerną kolekcję prasy solidarnościowej.

Liczny jest zbiór filatelistyczny i kart pocztowych, od znaczków z 1818 roku po 700 pocztówek w dziale „Legiony i ich twórca”. Na szczególną wzmiankę zasługuje zbiór map i kolekcja fotografii licząca ponad 20 tys. pozycji, która wymaga jeszcze opracowania.

Spory zbiór obrazów – olejnych, akwarel i rycin jest przechowywany i wystawiany w Instytucie Piłsudskiego. Zawiera on ponad 240 pozycji, takich artystów jak m.in. Jan Matejko, Juliusz Kossak, Józef Brandt, Wojciech Gerson, Leon Wyczółkowski, Aleksander Gierymski, Julian Fałat, Jacek Malczewski i Stanisław Wyspiański.

ŹRÓDŁO - DZIAŁ HISTORIA-KULTURA POLONIJNEJ AGENCJI INFORMACYJNEJ
http://pai.media.pl/historia_kultura_artykuly.php?id=855

HELENA SOŁTYS

ZRZESZENIE NAUCZYCIELI POLSKICH W AMERYCE – KRZEWICIELE POLSKOŚCI NA ZIEMI LINCOLNA

Organizacja, której logo przedstawione jest na tarczy, to Zrzeszenie Nauczycieli Polskich w Ameryce. Choć nazwa własna Zrzeszenia wydaje się długa, to w swym brzmieniu nawiązuje do historii powstania największej i obecnie najdłużej działającej organizacji wspierającej edukację polonijną w chicagowskiej aglomeracji i rejonie Środkowego Zachodu Stanów Zjednoczonych.

Fundamentami nieprzerwanego działania Zrzeszenia byli nauczyciele i działacze oświatowi, którzy po ustaniu II wojny światowej przybyli do USA z Niemiec i Anglii. Historia Zrzeszenia zapoczątkowana losami jego nestorów i wyrażona łacińską sentencją *per aspera ad astra* stanowi motto przewodnie obecnych władz organizacji, która w swych działaniach jawi się jako ambasador polskości na ziemi Lincolna.

Orędowanie i promowanie polskości stanowią nadrzędne cele statutowe Zrzeszenia, które realizowane są przez wspólnoty polonijnych szkół. Nauczanie języka polskiego, krzewienie kultury polskiej i dbałość o zachowanie narodowych tradycji to misja nie do przecenienia. W pracę szkół wpisuje się także kształtowanie poczucia narodowej tożsamości i duma z przynależności do polskiej grupy etnicznej.

Wsparcie dla dyrektorów, rodziców i uczniów

By Polska i polskość stały się wartością, Zrzeszenie udziela szkołom wieloaspektowego wsparcia, które obejmuje:

- **Szkolenia dla dyrektorów** umożliwiające wymianę doświadczeń z kierownictwem innych placówek oświatowych, uczące, jak rozwiązywać problemy dydaktyczne i wychowawcze, a także dotyczące współpracy z gronem nauczycielskim i rodzicami. Zebrania dyrektorów pod patronatem Zrzeszenia są nie tylko źródłem wiedzy o tym, jak zarządzać szkołą, lecz także wzmacniają poczucie roli polskiej szkoły w wielokulturowej rzeczywistości.
- **Spotkania dla rodziców** ukazują nowe spojrzenie na wychowanie i kształcenie dzieci dwujęzycznych, wzmacniając rolę rodziny i jej wpływ na zachowanie polskości w wielokulturowej społeczności kraju zamieszkania. Rodzice są informowani i zapraszani na wykłady, konferencje, wystawy i inicjatywy edukacyjne, stając się nieodłącznym partnerem misji szkół i Zrzeszenia.
- **Uczniom polskie szkoły oferują**, poza zdobywaniem wiedzy, naukę religii. Dają możliwość udziału w międzyszkolnych konkursach wiedzy, projekcjach filmowych i spektaklach teatralnych. Upowszechniony jest dostęp do sprowadzanych wystaw, gier i puzzli edukacyjnych. Organizowane są lekcje muzealne w Bibliotece i Muzeum Polskim w Ameryce połączone ze zwiedzaniem bogatego zasobu eksponatów dotyczących Polski, Polaków i Polonii. Organizowane są warsztaty z edukatorami Instytutu Pamięci Narodowej i Muzeum Historii Polski.

FOT. ZRZESZENIE NAUCZYCIELI POLSKICH W AMERYCE

Popularnością wśród uczniów cieszą się zajęcia warsztatowe przygotowujące do zdawania egzaminu certyfikatowego oraz egzaminu Seal of Biliteracy poświadczającego znajomość języka polskiego na poziomie B2 na świadectwie ukończenia amerykańskiej szkoły średniej. Partnerstwo Zrzeszenia z podmiotami z Polski umożliwia uczniom polonijnych szkół spędzanie letniego wypoczynku w Polsce połączonego z doskonaleniem znajomości języka polskiego, nabywaniem kompetencji liderkich, możliwością poznania rówieśników z całego świata oraz poznaniem najpiękniejszych zakątków Polski.

W trosce o rozwój nauczycieli polonijnych

Obserwując w ostatnich latach znaczny spadek zjawiska emigracji i doptywu nowych kadr z Polski, Zrzeszenie szczególną troską otacza swoich nauczycieli, przygotowując ich do sprostanania wymogom współczesnej dydaktyki. Wychodząc naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom pedagogów zarząd Zrzeszenia oferuje szeroki wachlarz form doskonalenia zawodowego.

Nowe wyzwania edukacyjne ostatniej dekady zainspirowały Zrzeszenie Nauczycieli Polskich do zorganizowania XII Zjazdu Nauczycieli Polonijnych. W porozumieniu ze Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska” zorganizowano dwie edycje *Akademii Polskości*. Zawarto porozumienie, na mocy którego powołano przy Zrzeszeniu Lokalny Ośrodek Metodyczny koordynujący wspólnie z władzami organizacji program szkoleń metodycznych. Podtrzymywana jest wieloletnia współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej i Muzeum Historii Polski w zakresie warsztatów i szkoleń z historii najnowszej obejmujących tematy Polskich Sprawiedliwych, Żołnierzy Wyklętych, symboli narodowych, rządów komunistycznych w powojennej Polsce, Witoldzie Pileckim czy Janie Karskim. W 1050. rocznicę Chrztu Polski zainicjowano współpracę z Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Z tej okazji zorganizowano warsztaty o początkach polskiej państwowości oraz udostępniono wystawę *Chrzest 966. U źródeł Polski*, która prezentowana jest w polskim i amerykańskim środowisku. Pod patronatem Zrzeszenia i ODN SWP realizowany jest projekt *Akademia Dwujęzyczności*, ukazujący współczesne trendy w nauczaniu dzieci dwujęzycznych.

Patronowanie ponad pięćdziesięciu polonijnym szkołom sprawia, że moda na Zrzeszenie nie mija, a roztaczany mecenat nad blisko siedemnasto tysięczną rzeszą uczniów spotyka się z przychylnością Konsulatu RP w Chicago, Senatu RP, Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Rady Języka Polskiego. Znamienną rolę organizacji jako kustosa polskości dostrzegają ośrodki akademickie: Uniwersytet Jagielloński, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet Marii Skłodowskiej Curie, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Adama Mickiewicza, których wykładowcy prowadzą zajęcia szkoleniowe dla uczniów i nauczycieli. Działalność Zrzeszenia popierają instytucje wspierające edukację poza granicami Polski: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli SWP, Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą i Polonijne Centrum Nauczycielskie. Zrzeszenie akcentuje swą obecność w Radzie Polonii Świata oraz w Kongresie Oświaty Polonijnej i podkreśla stosunki współpracy z fundacjami Świat na Tak i Linqua Mundi.

Ocalić ducha polskości

Miarą sukcesu Zrzeszenia są jego dokonania zapisujące się na kartach współpracy z biurem Gubernatora stanu Illinois oraz stanowym i chicagowskim wydziałem oświaty. Animatorzy polonijnej edukacji angażują się w życie amerykańskiej Polonii, a ich działania spotykają się z uznaniem i szacunkiem w kraju działania i w Polsce. Wielokrotnie doceniane Zrzeszenie Nauczycieli Polskich ze szczególną atencją przyjęło nagrodę Duch Polskości przyznaną przez Muzeum Polskie w Ameryce.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” nagrodziło Zrzeszenie prestiżową nagrodą Fundamenty Polskości za działania na rzecz kształtowania świadomości narodowej oraz przekazywania dziedzictwa chrześcijańskiego wśród Polonii i Polaków poza granicami kraju. Z okazywaną estymą w Miesiącu Dziedzictwa Polskiego Zrzeszenie Nauczycieli Polskich oraz wszystkie działające pod jego patronatem szkoły otrzymały zaszczytną Nagrodę Dziedzictwa przyznaną przez Kongres Polonii Amerykańskiej, wydział na stan Illinois. Wartość przyznanego wyróżnienia jest tym bardziej znacząca, że przypada w roku 65-lecia istnienia organizacji.

FOT. ZRZESZENIE NAUCZYCIELI POLSKICH W AMERYCE

AMERYKAŃSKI SEN IGNACEGO JANA PADEREWSKIEGO

Z PROFESOREM MARKIEM ŻEBROWSKIM, AUTOREM KSIĄŻKI PADEREWSKI W KALIFORNII,
ROZMAWIA MARCIN TEODORCZYK

Panie Profesorze, skąd pomysł na napisanie książki o amerykańskim życiu Ignacego Jana Paderewskiego w kontekście innym niż jego działalność niepodległościowa?

Książkę zacząłem pisać w 2008 roku w ramach przygotowań 150. rocznicy urodzin Paderewskiego. Drugim powodem było przekazanie w tym samym roku do Polish Music Center, przy University of Southern California w Los Angeles, olbrzymiego archiwum unikalnych zdjęć, negatywów, depeš i korespondencji oraz muzealiów pozostałych po Paderewskim. Wiele materiałów z tej kolekcji dotyczyło Ameryki, a szczególnie Kalifornii i dóbr posiadanych tam przez Paderewskiego. Historia o ranczach Paderewskiego (około 1500 hektarów) w Paso Robles, na których sadił migdałowce i gdzie kultywował winorośl, jest mało znana, dlatego też zajmuje ona sporą część mojej książki. Także około 1300 hektarów w Santa Maria, gdzie Paderewski prowadził poszukiwania ropy naftowej. Oprócz tego mowa jest o jego koncertach w Ameryce, działalności politycznej, podróżach – wszystko w oparciu o dokumenty, które posiadamy w Centrum.

Jaka postać wyłania się z książki Pana Profesora?

Ze wszystkich źródeł, które przeczytałem na jego temat i z dokumentów, które są u nas, wynika jasno, że Paderewski był wybitną postacią – zarówno jako pianista i kompozytor, jak i mąż stanu, filantrop. To był po prostu dobry człowiek. Przykładów na jego wyjątkowy charakter nie braknie na kilkutomową książkę. Był wiernym przyjacielem, nadzwyczaj uczciwym człowiekiem, wielkim patriotą, który dokonał więcej dla Polski niż wszystkie inne wielkie postacie w historii naszego kraju.

Dlaczego Paderewski stał się tak wielką gwiazdą w Stanach Zjednoczonych? Jak przebiegała jego kariera na kontynencie północnoamerykańskim?

Od czasu debiutu w Nowym Jorku w listopadzie 1891 roku Paderewski został idolem publiczności. Po debiucie w Paryżu w marcu 1888 roku podbił najpierw Europę, a trzy lata później udał się na pierwsze tournée po Stanach Zjednoczonych. Ponad sto koncertów przyniosło dochód w wysokości ponad 100 tys. dolarów! Była to sensacyjna suma dla prasy, która nie omieszkła wspomnieć, że jeśli Paderewski „będzie dalej koncertował w Stanach, zabraknie gotówki!”. Paderewski odbył dwadzieścia tur koncertowych po Stanach, ostatnia była w 1939 roku, kiedy wiadomo było, że ma charakter pożegnania artysty. Paderewski wrócił do Europy w maju 1939, będąc w pełni świadom nadchodzącej wojny.

Jak do tego doszło, że wielki pianista, który jako człowiek zamożny był przyzwyczajony do luksusowych hoteli, zachwycił się małym miasteczkiem na Środkowym Wybrzeżu Kalifornii?

Przyjechał do Paso Robles na kurację rąk – było to najprawdopodobniej zapalenie ścięgien nadgarstka, spowodowane olbrzymią liczbą koncertów i długich godzin ćwiczenia na fortepianie. W Paso Robles był też bardzo luksusowy hotel (Hotel El Paso de Robles), w którym Paderewski zatrzymywał się na około 4-5 tygodni wiosną podczas każdego amerykańskiego tournée. Można było tam zażyć kąpeli błotnych, wykapać się w basenie z gorącą wodą z pobliskich źródeł siarczanych itp. Paderewski lubił chodzić na spacer po mieście, grać w golfa (mamy zdjęcia!), jeździć na pobliskie plaże, oglądać westerny w kinie (ponoć uwielbiał chodzić do kina!).

Pobyt w Paso Robles był koniecznym odprężeniem w środku trasy koncertowej, którą zaczynał jesienią na Wschodnim Wybrzeżu, potem jechał na południe i dalej na zachód (Texas, Arizona) do Kalifornii. Po koncertach w Los Angeles, San Diego i innych miastach na południu Kalifornii, Paderewski jechał salonką do Paso Robles na odpoczynek. Po kilku tygodniach wracał do San Francisco i innych miast na Zachodnim Wybrzeżu. Potem przez tzw. Mid-West wracał wiosną (kwiecień/maj) do Nowego Jorku, gdzie grał ostatnie koncerty przed powrotem do Francji i dalej kolejną do swojej rezydencji w Szwajcarii (Riond-Bosson, niedaleko Morges).

Jak radził sobie Paderewski w Kalifornii?

Radził sobie nieźle. Wina, które robił były oficjalnie ocenione przez „Los Angeles Times” jako jedne z 10 najlepszych w Kalifornii. Na pewno był pionierem uprawy migdałów i win, pierwszym, który robił to na wielką skalę. Nie powiodło się z ropą naftową, ale tylko dlatego, że Paderewski miał nieuczciwego współnika, któremu odsprzedał swój udział. Po śmierci Paderewskiego odkryto ropę na jego dawnych terenach.

Kim dla Pana Profesora jest Jan Ignacy Paderewski?

Jest wzorem muzyka, patrioty, filantropa i człowieka. Moja matka była uczennicą Stanisława Szpinalskiego, który był jednym z niewielu uczniów Paderewskiego. Można powiedzieć, że mój wybór zawodu był po części kontynuacją tradycji rodzinnej.

Jaka – według Pana Profesora – jest dziś spuścizna Paderewskiego dla Polaków?

Jest to wielka spuścizna, przede wszystkim historyczna. Niestety nie mówi się o niej tyle, ile powinno. Piłsudski zajął w umysłach Polaków to miejsce w historii Polski, na które absolutnie nie zasługuje do tego stopnia, do jakiego zasługuje na nie Paderewski. Może rocznica odzyskania niepodległości wreszcie przywróci Paderewskiego i jego zasługi do powszechnej świadomości ludzi. Jako Polacy musimy być mu dożgonnie wdzięczni za to wszystko, co uzyskał dla Polski po ponad wiekowej niewoli zaborów.

Czy wciąż Paderewski jest znany w Stanach Zjednoczonych? Czy są prowadzone działania, by ocalić legendę Paderewskiego w Ameryce?

A tu jest duży paradoks. Przeciętny Amerykanin wie więcej o Paderewskim niż przeciętny Polak. Jego koncerty, działalność polityczna oraz charytatywna są docenione i kultywowane. Festiwal im. Paderewskiego w Paso Robles jest prowadzony przez Amerykanów, którzy są dumni, że mieli wielkiego człowieka jako sąsiada. Doroczny festiwal (na początku listopada) to święto polskiej muzyki (nie tylko Paderewskiego), polskiej historii (wystawy, wykłady, filmy) i galowych koncertów – po części – na terenach byłych winnic Paderewskiego. Główna ulica Paso Robles jest udekorowana flagami Polski i Stanów Zjednoczonych. Czy mamy coś takiego w Polsce?

Prof. Marek Żebrowski.

Pianista i kompozytor. Urodził się w Poznaniu. Studiował w Polsce, Francji i USA, gdzie przebywał na stałe od 1973 roku. Jest absolwentem (dyplom z wyróżnieniem) Liceum Muzycznego w Poznaniu w klasie Zbigniewa Świeżyńskiego. Dalsze studia fortepianu u Roberta Casadesusa i kompozycji u Nadii Boulanger w Paryżu. W USA Marek Żebrowski kontynuował studia w New England Conservatory of Music w Bostonie w klasie fortepianu Russella Shermana, kompozycję w klasie profesora Williama Thomas'a McKinleya. Otrzymał stopnie naukowe: Bachelors in Music (Piano) i Masters' in Music (Piano & Composition) z New England Conservatory of Music. W latach 1975-1999 był artystą „in residence” i wykładowcą (historia muzyki, kompozycja, teoria), na Massachusetts Institute of Technology, gdzie także regularnie występował jako solista i w zespołach kameralnych. W latach 1977-1995 wykładał teorię muzyki, analizę i kompozycję na University of Massachusetts. W latach 1996-2000 pracował w *Boston Book Review* jako autor krytyk publikacji dotyczących muzyki, poezji, historii i zagadnień związanych ze sztuką. Od 1999 roku mieszka w Los Angeles. Prowadzi wykłady muzyki filmowej na UCLA od 2001, a od 2004 roku pełni funkcję dyrektora Polish Music Center przy University of Southern California. Od 2006 roku jest dyrektorem artystycznym Festiwalu im. Paderewskiego w Paso Robles, Kalifornia. W roku 2007 Marek Żebrowski otrzymał srebrny medal „Gloria Artis” od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a w roku 2011 otrzymał nagrodę „Telly” za muzykę do filmu *The Labyrinth*. Także w roku 2011 został nagrodzony Złotym Krzyżem Zasługi przez Prezydenta RP, a w kwietniu 2012 roku wraz z Lechem Wałęsą i profesorem Władysławem Bartoszewskim był uhonorowany nagrodą TVP Polonia „Za Zasługi dla Polski i Polaków poza Granicami Kraju”.

FOT. PHIL MEHEUX

MARCIN TEODORCZYK

AMERICAN DREAM. POLSCY ARTYŚCI TEATRU I FILMU W USA

Kariery aktorskie Polaków za granicą wciąż budzą wielkie emocje. To aktorzy są tymi, którzy błyszczą w świetle jupiterów lub przed kamerą, spychając nieraz w cień wybitnych twórców: dramaturgów, reżyserów czy operatorów filmowych. W Stanach Zjednoczonych wielu Polaków doświadczyło „amerykańskiego snu” i wielu artystów wciąż marzy o tym, by choć raz poczuć blask Hollywood. Kariera w amerykańskim przemyśle filmowym jest bardzo trudna do osiągnięcia, dlatego warto docenić polskich twórców, z których możemy być dumni. Komu się powiodło, a kto przespał swój sen?

Polonia to jedna z najważniejszych grup tworzących wielokulturowy obraz amerykańskiego społeczeństwa. Wpłynęły na to zwłaszcza czynniki historyczne. Przez niemal cały okres istnienia Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Polska przeżywała historyczne dramaty. Dopiero 1989 rok przyniósł trwający po dziś najdłuższy od upadku Polski szlacheckiej okres wolności. Te czynniki sprawiły, że Polacy emigranci, uciekinierzy, prześladowani przez kolejnych zaborców, najeźdźców i okupantów osiedlili się wszędzie tam, gdzie mogli się poczuć bezpiecznie, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych.

Drugim czynnikiem powiązanim z wydarzeniami natury historyczno-politycznej, ale w znacznym stopniu także od nich zależnym, były względy ekonomiczne. Mówiąc wprost – fakt, że za „wielką wodą” po prostu dało się więcej zarobić, a praca tam umożliwiała zrobienie kariery o zasięgu światowym. Z Polski wyjeżdżali więc i wciąż wyjeżdżają do Stanów Zjednoczonych lekarze, ekonomiści, naukowcy oraz artyści, w tym także ci związani z teatrem i filmem.

Niedościgniona legenda – Helena Modrzejewska

Omawiając kariery polskich artystów w USA, nie sposób nie zacząć od Heleny Modrzejewskiej. Ta najwybitniejsza aktorka w dziejach polskiego teatru. Urodzona 12 października 1840 roku w Krakowie, przybyła na amerykańską ziemię w połowie października 1876 roku, jako dojrzała, ukształtowana już artystka, u szczytu sławy. Jej celem było podbicie USA, a następnie przeniesienie się

do Londynu i grania na scenach teatrów szekspirowskich. Te plany się spełniły jednak tylko połowicznie. Owszem, Modrzejewska, czy raczej *Modjeska*, gdyż taką, łatwiejszą do wymówienia, formę nazwiska przyjęła w USA, już swoim amerykańskim debiutem (20 sierpnia 1877 roku w California Theatre w roli Adrianny Lecouvreur) zachwyliła krytyków, a po kilku latach występów w Ameryce ruszyła do Londynu. Niestety pomimo świetnego przyjęcia jej występów w Wielkiej Brytanii, nie udało jej się tam pozostać na stałe. Dlatego wróciła do USA, do kraju, którego obywatelką była od 1883 roku. Przyjeżdżała na gościnne występy na ziemi polskiej, jednak od czasu przemówienia na Międzynarodowym Kongresie Kobiet w Chicago 19 maja 1893 roku, gdzie ostro potępiła postępowanie caratu wobec Polaków, nie mogła przyjeżdżać do znajdującej się w rosyjskim zaborze Warszawy. W Stanach Zjednoczonych dorobiła się bogactwa i dochowała szczęśliwej rodziny (znany konstruktor mostów Ralph Modjeski to jej syn). Zmarła w Newport 8 kwietnia 1909 roku, a latem tego samego roku trumna z jej ciałem została pochowana na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

HELENA MODRZEJEWSKA JAKO MARIA ANTONINA, 1899.
WIKIMEDIA COMMONS, LICENCJA PUBLIC DOMAIN

Największa gwiazda kina niemego – Pola Negri

W pierwszej dekadzie XX wieku, kiedy Helena Modrzejewska dożywała już swoich dni, w Warszawie do szkoły baletowej przy Teatrze Wielkim uczęszczała młodzianka, pochodząca z warszawskiego Powiśla Apolonia Chałupiec. Niecałe dwadzieścia lat później ta sama dziewczyna, już jako Pola Negri, znalazła się w Hollywood. Miała wtedy za sobą bogatą karierę aktorską w teatrach Warszawy i Kijowa oraz wiele udanych ról w kinie polskim i niemieckim (m.in. w arcydziele *Madame Dubarry* Ernsta Lubitscha). Była wielką gwiazdą, na skalę europejską. Zdawała sobie sprawę z tego, że aby zostać gwiazdą na skalę światową, musi zacząć grać w filmach amerykańskich. W krótkim czasie stała się jedną z największych aktorek Hollywood ery kina niemego. Wystąpiła w kilkudziesięciu filmach, m.in. Lubitscha, a także Raoula Walsha, Mauritz Stillera, jednak po nastaniu epoki kina dźwiękowego jej gwiazda znacząco przygasła. W połowie lat 30. XX wieku wróciła do Europy, ale po wybuchu II wojny światowej znów przyjechała do USA. Wystąpiła w kilku filmach, a jeszcze więcej propozycji odrzuciła (podobno w latach 70. XX wieku nie wykazała zainteresowania współpracą z młodym, początkującym filmowcem Stevenem Spielbergiem, który oferował jej rolę w jednym ze swoich pierwszych filmów) i coraz bardziej czuła się rozczarowana światem filmu. – *Za moich czasów kino było namiastką przybytku sztuki, niesłusznie uważanym za dom publiczny. Dziś zaś jest namiastką domu publicznego niesłusznie uważanym za przybytek sztuki* – powiedziała kiedyś z goryczą. Zmarła w San Antonio 1 sierpnia 1987 roku. Miała 90 lat.

POLA NEGRI, 1935. NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE, SYGN. 1-Z-1106

(Nie)spełnione marzenia – od Jana Kiepury po Violetę Villas

W późniejszych latach właściwie żadna polska aktorka ani żaden polski aktor nie zrobili w Stanach Zjednoczonych takiej kariery, jakie były udziałem Heleny Modrzejewskiej i Poli Negri, choć wielu Polaków grało w amerykańskich filmach, a także próbowało swoich sił w teatrze. W jednym amerykańskim filmie (*Pieśń nocy* z 1936 roku) wystąpił Jan Kiepura (1902-1966), który obok kariery śpiewaka operowego regularnie występował w filmach, głównie niemieckich. Od lat 40. XX wieku w USA grali Lidia Próchnicka (1920–1994) i Leonidas Ossetyński (1910–1989). Próchnicka, absolwentka podziemnego Państwowego Instytutu Sztuki Teatralnej, wyjechała z Polski w 1946 roku, do Stanów Zjednoczonych dotarła przez Francję i Chile. Ossetyński, przedwojenny aktor scen toruńskich, warszawskich i wileńskich przebywał w Ameryce od początku lat 40. XX wieku. Oboje próbowali łączyć występy w ośrodkach polonijnych z graniem w teatrze i kinie amerykańskim. Obojgu udało się wystąpić w kilku filmach u boku gwiazd, lecz w swojej karierze nie wyszli właściwie poza granie epizodów. W jednym filmie produkcji amerykańskiej (*Anioł Levine* z 1970 roku) zagrała wybitna aktorka Teatru Żydowskiego w Warszawie Ida Kamińska (1899–1980), zmuszona do emigracji w wyniku wydarzeń Marca '68. W kilku amerykańskich filmach (m.in. *Skorpionie* Michaela Winnera, serialu *Szogun* Jerry'ego Londona, *The Apple* Menahema Golana, *Czerwonym świecie* Johna Milliusa) wystąpił także Władysław (Vladek) Sheybal (1923–1992), który wyemigrował z Polski do Wielkiej Brytanii w 1957 roku, ale większą część swoich ról filmowych grał jednak w kinie europejskim. Na wielkim ekranie próbowała w USA zaistnieć piosenkarka Violetta Villas (1938–2011). Choć udało jej się regularnie przez trzy lata występować w rewii w Las Vegas, to w filmie nie zagrała niemal nic (np. przez kilka sekund widać ją w tle w filmie *Pomaluj swój wóz* z Clintem Eastwoodem i Lee Marvinem z 1969 roku, trudno jednak statystowanie uznać za rolę).

W amerykańskim teatrze zaistniała zaś Barbara Krafftówna (ur. 1928), której kreacja w *Matce* Witkacego (w języku angielskim!) była wydarzeniem. Odmiennie losy stały się udziałem Elżbiety Czyżewskiej (1938–2010) i Jerzego Skolimowskiego (ur. 1938). Czyżewska, po tym, jak w 1967 roku opuściła Polskę wraz z mężem, amerykańskim dziennikarzem, po jego artykule krytykującym politykę Władysława Gomułki, próbowała swoich sił w kinie i telewizji w Stanach Zjednoczonych. Grała m.in. na Broadwayu (za jedną z ról otrzymała nawet liczącą się nagrodę Obie Awards), w filmach Sidneya Lumeta, Costy-Gavrasa, Rogera Donaldsona, a także w jednym z odcinków niezwykle popularnego na całym świecie serialu *Seks w wielkim mieście*. Żyła jednak nadziejami na znacznie większą karierę... Z kolei Jerzy Skolimowski (nota bene prywatnie jeden z mężów Czyżewskiej), na Starym Kontynencie znany bardziej jako reżyser, w USA nakręcił tylko jeden film, *Latarniowiec* (1985) z Robertem Duvalem i Klausem Marią Brandauerem, ale za to jako aktor wystąpił w kilku znanych amerykańskich filmach, m.in. w sensacyjnych *Białych nocach*, komedii *Marsjanie atakują!*, a ostatnio w *The Avengers*.

Polscy reżyserzy w Hollywood

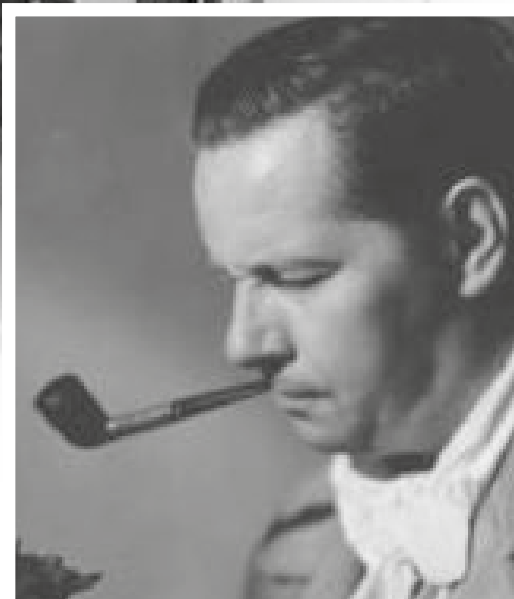
W Stanach Zjednoczonych pracowało także – i to z sukcesami – wielu polskich reżyserów. Pierwszym był Ryszard Bolesławski (1889–1937), aktor, reżyser, a także pedagog, uczeń słynnego moskiewskiego teatru MChAT i współpracownik Arnolda Szyfmana. W 1923 roku został szefem studia aktorskiego w USA, w którym propagował metody pracy stworzone przez MChAT. Wśród jego uczniów był Lee Strasberg, wychowawca największych talentów aktorskich z Robertem De Niro na czele. Bolesławski nakręcił w Hollywood prawie dwadzieścia filmów z udziałem największych gwiazd. Grali u niego m.in. Greta Garbo, Gary Cooper, Clark Gable, Stan Laurel i Oliver Hardy (znani jako Flip i Flap), Charles Laughton, Melvyn Douglas, Marlena Dietrich, Charles Boyer, Joan Crawford. Bez wątplenia, gdyby nie przedwczesna śmierć na zawał serca, Bolesławski zrobiłby karierę o wiele większą i bardziej spektakularną.

Znaczące, a przy tym niemal nieznanne w Polsce, osiągnięcia miał w USA jeden z czołowych reżyserów polskiego kina okresu międzywojnia – Józef Lejtes (1901–1983), twórca tak znanych filmów, jak *Młody las*, *Dziewczęta z Nowolipek* czy *Granica*. Udało mu się uniknąć śmierci w getcie i komorach gazowych, a po wojnie, po krótkim pobycie w Izraelu, wyjechał do Ameryki, gdzie dał się poznać jako sprawny reżyser filmów i seriali telewizyjnych. Współtworzył wiele znanych produkcji, w tym słynną *Bonanzę*.

Obiecująco wyglądała także amerykańska kariera Romana Polańskiego (ur. 1933). Reżyser i aktor, który wyjechał z Polski po tym, jak jego debiutancki *Nóż w wodzie* z 1962 roku próbowała zmiążyć peerelowska publicystka, po nakręceniu doskonale przyjętych filmów brytyjskich (*Wstręt* i *Matnia*) oraz zabawnej komedii *Nieustraszeni zabójcy wampirów* w koprodukcji brytyjsko-amerykańskiej otrzymał szansę nakręcenia filmu w pełni już amerykańskiego i szansę tę wykorzystał w sposób, można rzec, historyczny, bo nakręcony przezeń w 1968 roku horror *Dziecko Rosemary* (z muzyką Krzysztofa Komedy) to jeden z najlepszych i najważniejszych filmów grozy w historii kina. Po tym sukcesie Polański nakręcił w Hollywood także kryminał *Chinatown* (1974) z Jackiem Nicholsonem i Faye Dunaway i thriller *Frantic* (1988) z Harrisonem Fordem. Tyle że ten ostatni film, choć amerykański, kręcił we Francji, a nie na amerykańskiej ziemi, na którą do dziś nie może wjechać, bo pobyt w USA skończyłby się dla niego aresztowaniem za stosunek seksualny z osobą nieletnią. Ta sytuacja sprawia, że Polański nie współpracuje już z przemysłem filmowym w USA, a swoje wciąż znakomicie przyjmowane przez krytyków i widzów filmy realizuje głównie w koprodukcjach kinematografii brytyjskiej, francuskiej i polskiej.

Amerykański epizod w swojej reżyserskiej karierze miał również Krzysztof Zanussi (ur. 1939), który w 1974 roku nakręcił w USA kryminał *Morderstwo w Catamount*. W roli głównej w tym zapomnianym filmie wystąpił znany niemiecki aktor Horst Bucholz. W USA pracował także przez wiele lat laureat Oscara za krótkometrażowe *Tango* – Zbigniew Rybczyński (ur. 1949), który zasłynął jako twórca teledysków dla największych gwiazd światowej muzyki.

Wśród innych polskich reżyserów tworzących w Ameryce widnieją nazwiska takich twórców, jak Agnieszka Holland (ur. 1948), która oprócz filmów kinowych zrealizowała także kilka odcinków cieszącego się wielkim uznaniem serialu *House of Cards*, i Jerzy Bogajewicz (ur. 1949). To Bogajewicz zrealizował w 1987 roku głośny dramat obyczajowy *Anna* z udziałem Sally Kirkland i Pauliny Porizkowej (według scenariusza Agnieszki Holland) oparty na dziejach amerykańskich karier Elżbiety Czyżewskiej i Joanny Pacuły. Po nakręceniu jeszcze kilku innych filmów Bogajewicz podjął jednak współpracę z kinem, a raczej telewizją w Polsce, gdzie realizował seriale komediowe, takie jak *Kasia i Tomek*, *Camera Cafe* i *Niania*. Z reżyserów młodszego pokolenia wymienić należy Kasię Adamik, która poza współpracą z kilkoma amerykańskimi reżyserami ma też w dorobku samodzielnie zrealizowaną w USA w 2002 roku komedię pod tytułem *Szczekając na świat*.

RYSZRAD BOLESŁAWSKI
WIKIMEDIA COMMONS, LICENCJA PUBLIC DOMAIN

Talent polskich operatorów na wagę złota

Niezwykle cenieni są w amerykańskim kinie polscy operatorzy. Adam Holender (ur. 1937) był autorem zdjęć do słynnego filmu Johna Schlesingera *Nocny kowboj* z Dustinem Hoffmanem i Johnem Voightem (i... Januszem Kosińskim w epizodzie), a także do filmów Jerry'ego Schatzberga, Paula Newmana i Jana Kadara. Wielką karierę zrobił Sławomir Idziak (ur. 1945), autor zdjęć m.in. do filmów *Gattaca – szok przyszłości*, *Helikopter w ogniu* oraz *Harry Potter i Zakon Feniksa*. Urodzony w 1950 roku Andrzej Bartkowiak to współpracujący z największymi reżyserami Hollywood operator, a także reżyser mający w dorobku znane filmy akcji, m.in. *Romeo musi umrzeć* z Aaliyah i *Mroczną dzielnicę* ze Stevenem Seagalem. Andrzej Sekuła (ur. 1954) to operator *Wściekłych psów* i *Pulp Fiction* Quentina Tarantino. Z kolei Dariusz Wolski (ur. 1956), który do USA wyjechał bezpośrednio po studiach na wydziale operatorskim PWSFTViT w Łodzi w 1979 roku, jest autorem zdjęć m.in. do czterech filmów z cyklu *Piraci z Karaibów* i *Prometeusza* Ridleya Scotta. Wreszcie Piotr Sobociński (1958–2001) i Janusz Kamiński (ur. 1959). Przedwcześnie zmarły Sobociński współpracował m.in. z Ronem Howardem (*Okup* z Melem Gibsonem) i Jerrym Zaksem (*Pokój Marvina* z Meryl Streep, Leonardo DiCaprio, Robertem DeNiro i Diane Keaton). Janusz Kamiński zaś to przede wszystkim stały współpracownik Stevena Spielberga, z którym zrealizował *Listę Schindlera*, *Zaginiony świat*, *Jurassic Park*, *Amistad*, *Szeregowca Ryana*, *A.I. Sztuczna inteligencja*, *Raport mniejszości*, *Złap mnie, jeśli potrafisz*, *Terminal*, *Wojnę światów*, *Monachium*, *Indianę Jonesa i królestwo kryształowej czaszki*, *Lincolna* i *Most szpiegów*. Ta lista naprawdę robi wrażenie...

Kompozytorzy z Oscarem

Inni polscy artyści związani ze światem kina to kompozytorzy. Tu listę otwierają Henryk Wars (1902–1977), osiadły w Los Angeles w 1947 roku, od 1954 piszący muzykę dla amerykańskiego kina i gwiazd estrady, oraz Bronisław Kaper (1902–1983), twórca wielu jazzowych standardów i muzyki do około 150 filmów, laureat Oscara w 1954 roku za muzykę do filmu *Lili*, a także Wojciech Kilar (1932–2013, autor muzyki do *Draculi* Francisca Forda Coppoli), Jan A.P. Kaczmarek (ur. 1953), kompozytor muzyki do wielu filmów, w 1993 roku wyróżniony przez nowojorskich krytyków teatralnych nagrodą Drama Desk za najlepszą muzykę teatralną roku, a w 2005 roku laureat Oscara za muzykę do filmu *Marzyciel* z Kate Winslet, Julie Christie, Johnnym Deppem i Dustinem Hofmanem. Ponadto Michał Lorenc (ur. 1955), który skomponował m.in. muzykę do filmu Boba Rafelsona *Wino i krew* z Jackiem Nicholsonem w roli głównej, i najmłodszy z tego grona – urodzony w 1972 roku – Abel Korzeniowski (muzyka do kilku filmów i seriali amerykańskich).

Warto o nich pamiętać

Nie sposób pominąć także scenografa Allana Starskiego (ur. 1943) i kostiumografki Anny Biedrzyckiej-Sheppard (ur. 1946). Po sukcesach związanych z filmem Stevena Spielberga *Lista Schindlera* (Starski otrzymał Oscara za scenografię, Biedrzycką-Sheppard nominowano za kostiumy) oboje należą do grona rozchwytywanych w USA filmowców.

Wreszcie Janusz Głowacki (1938–2017), znakomity dramaturg, którego utwory, takie jak *Polowanie na karaluchy*, *Kopciuch* czy *Czwarta siostra*, grane były przez najlepszych amerykańskich aktorów na największych scenach teatralnych USA. Głowacki to jeden z niewielu polskich pisarzy tworzących dla teatru, który zdobył w Ameryce prawdziwą popularność i którego twórczość na stałe wpisała się nie tylko w polski, lecz także w amerykański krajobraz kulturalny.

Polskich twórców teatralnych i filmowych, którzy część swojego talentu poświęcili dla rozwoju amerykańskiej kultury, jest naprawdę wielu i można by im poświęcić kilkanaście artykułów, znacznie obszerniejszych niż ten z konieczności skrótowy i niepełny (zwłaszcza jeśli chodzi o aktorów – było ich znacznie więcej). Jedno jest pewne – bez wkładu Polaków (zarówno emigrantów, jak i tych, którzy współpracowali z kinem i teatrem amerykańskim, mieszkając na co dzień w Polsce) świat kina i sceny w USA byłby o wiele uboższy.

JAN A. P. KACZMAREK,
FOT. MICHAŁ NADOLSKI 2011. WIKIMEDIA, CC

JANUSZ KAMIŃSKI, OPERATOR FILMOWY
FOT. FRYTA73 2014. WIKIMEDIA COMMONS

DOMY POLSKIE NA ŁOTWIE I W WIELKIEJ BRYTANII

ŁOTWA

Dom Polski w Dyneburgu

Dom wybudowany został w 1910 roku. W 1930 roku Polacy kupili budynek, który odtąd funkcjonował jako ośrodek polski do 1940 roku. Po wkroczeniu wojsk sowieckich Polacy stracili swoją własność i odzyskali ją dopiero w roku 1993. Od 1997 roku funkcjonuje tutaj również Centrum Kultury Polskiej. W 2006 roku ze środków Senatu RP dokonano renowacji gmachu.

Co miesiąc organizowane są tu różnorodne imprezy: wystawy, koncerty, warsztaty, konkursy recytatorskie, kursy języka polskiego lub wieczorki poetyckie. W Domu Polskim działa biblioteka licząca ponad 10 tys. woluminów. Uczniowie klas początkujących po lekcjach przychodzą do „Polskiej Chatki”, gdzie pracownicy Centrum oraz wolontariusze prowadzą dla dzieci zajęcia teatralne i wokalne.

Natchnieniem miejscowych Polaków jest zasłużony chór „Promień”, który w 2018 roku obchodzi swoje 30-lecie. Już od 1991 roku funkcjonuje również Zespół Tańca Ludowego „Kukułeczka”. W Domu Polskim działają również dziecięce zespoły amatorskie: zespół wokalny „Barwy Daugawy” oraz grupy teatralne „Twórczy Pryzmat” i „Uśmiechnięta Tęcza”.

WIELKA BRYTANIA

Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny w Londynie

Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny założony został w 1964 roku, zaś jego budynek usytuowany w londyńskiej dzielnicy Hammersmith wzniesiono w latach 1972–1974.

W POSK-u, niegdyś centrum życia londyńskiej emigracji niepodległościowej, znajdują się obecnie Biblioteka Polska POSK, która gromadzi, opracowuje, przechowuje i udostępnia piśmiennicze oraz artystyczne przejawy działalności kulturalnej i naukowej emigracji polskiej oraz organizuje wystawy okolicznościowe i spotkania z wydawcami, pisarzami i badaczami.

Ponadto znajdują się tu także: Sala Conrada, siedziba Joseph Conrad Society; teatr (300 miejsc), w którym prezentują swoje spektakle: Teatr dla Dzieci i Młodzieży „Syrena”, Opera POSK, Konfraternia Artystów Polskich w Wielkiej Brytanii, zespół folklorystyczny „Tatry” itp.; Galeria POSK; Sale Malinowa, Multimedialna, Szafirowa i Seledynowa; Instytut Józefa Piłsudskiego ze swoim muzeum i archiwum; biura i księgarnia Polskiej Macierzy Szkolnej; Polski Uniwersytet na Obczyźnie; redakcja „Tygodnia Polskiego”; Restauracja „Łowiczanka”; Jazz Cafe POSK i kawiarnia Maya.

XXX-LECIE STOWARZYSZENIA "WSPÓLNOTA POLSKA"

ANDRZEJ GRZESZCZUK, MARIUSZ GRUDZIŃ

KULTURA POLSKA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO POZA GRANICAMI KRAJU

Wsparcie kultury to, według pierwszego prezesa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” prof. Andrzeja Stelmachowskiego, jeden z głównych celów działalności Stowarzyszenia. Założyciel Stowarzyszenia wielokrotnie podkreślał konieczność realizacji zasady jedności kultury polskiej bez względu na miejsce jej powstawania.

Wszyscy prezesi Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” wychodzili z założenia, że kultura narodowa, stanowiąc dorobek poprzednich pokoleń, świadczy o korzeniach społeczeństwa, potwierdza w sensie materialnym i duchowym tożsamość narodu.

Wzmacnianie tożsamości narodowej

Ochrona dziedzictwa narodowego zarówno materialnego, jak i niematerialnego jest szczególnie istotna poza granicami kraju wśród polskiej społeczności. Znajomość dziejów własnego narodu, losów przodków, ich wkładu w życie zarówno lokalnej społeczności, jak i w bieg historii powszechnej, to nie tylko silny element integrujący polską diasporę podzieloną historycznymi doświadczeniami, miejscowymi uwarunkowaniami i geografą polityczną. To również istotny czynnik wzmacniający i rozbudzający tożsamość narodową.

Przekonanie to powodowało, że w minionym trzydziestoleciu Stowarzyszenie do wspierania kultury przywiązywało szczególną wagę, obejmując pomocą i wsparciem materialnym, eksperckim i organizacyjnym pełne spektrum polskiej kultury poza granicami kraju. Na poziomie podstawowym była to pomoc kierowana do organizacji polonijnych i polskich za granicą – stowarzyszeń, parafii, szkół i działających przy nich chórów, zespołów tanecznych i folklorystycznych – realizujących projekty kulturalne integrujące lokalne polskie wspólnoty: wieczory kolęd i polskich pieśni, imprez rocznicowych i okolicznościowych odwołujących się do polskiej historii, tradycji, polskiego roku obrzędowego zakorzenionego w katolickiej tożsamości narodu.

Głód polskich książek

Dużą wagę przykładano do odrodzenia czytelnictwa. Uczestnictwo we wspólnym polskim kodzie kulturowym wymaga przyswojenia pewnego zasobu lektur kod ten kształtujących. Dostęp do klasycznej polskiej literatury był na Wschodzie bardzo utrudniony, a momentami całkowicie wykluczony. Na Zachodzie rywalizacja kanonu polskiej literatury z lokalnymi tradycjami i nowymi fascynującymi młodzież mediami także nie była i nadal nie jest łatwa. Pierwsze lata aktywności Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” upływały między innymi pod znakiem niezliczonych transportów książek kierowanych do szkół, parafii i polskich stowarzyszeń na Litwie, Białorusi, Ukrainie oraz w pozostałych państwach powstałych po rozpadzie Związku Sowieckiego.

Na stworzonej w ten sposób bazie, na rozbudzonej miłości do polskiej literatury, przede wszystkim poezji, rozwinąć się mogła jedna z najważniejszych imprez cyklicznych w Stowarzyszeniu „Wspólnota Polska” – organizowany od dwudziestu dziewięciu lat przez Podlaski Oddział Konkurs Recytatorski im. A. Mickiewicza dla Polaków z Zagranicy „Kresy”.

Folklor jako ważna forma aktywności kulturalnej rodaków

Obok wspierania podstawowego poziomu aktywności kulturalnej Polaków za granicą szybko dostrzeżono powszechnie występującą regularność – aktywność kulturalna powstających polskich stowarzyszeń w pierwszym rzędzie kierowała się ku folklorowi. Zespoły folklorystyczne za granicą, zwłaszcza tam, gdzie zanikła już znajomość języka polskiego, stanowią główną formę aktywności naszych rodaków, wyróżniającą ich i przyciągającą przedstawicieli innych narodowości. Dzieci w strojach ludowych to niezbędny element każdej „polskiej” imprezy na Wschodzie.

Również w krajach zasiedlonych przez dziewiętnastowieczne fale emigracji w wieku XX i XXI folklor to niezwykle popularny sposób manifestowania polskiego pochodzenia – naturalny w środowiskach, które swoje korzenie wywodzą z chłopskiej emigracji o podłożu ekonomicznym. Rozsiane po całym świecie zespoły folklorystyczne potrzebowały wyszkolonych instruktorów, animatorów, choreografów, strojów ludowych i towarzyszących rekwizytów. Wszystko to zapewniało Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” poprzez dotacje finansowe, zakupy i wysyłkę gotowych, uszytych strojów, materiałów, wykrojów, nut, instrumentów. Zapewniało także kształcenie kadr instruktorskich.

Zasłużony na tym polu jest Oddział Rzeszowski, organizator szczególnie popularnych wśród Polonii festiwali, m.in. **Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych** w Rzeszowie i **Polonijnego Festiwalu Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych** w Iwoniczu. Prowadzone przez Oddział Rzeszowski czteroletnie **Studium dla Choreografów** pozwoliło na przygotowanie profesjonalnych kadr dla polskich grup z całego świata. Realizowane przez Stowarzyszenie projekty pozwalały także na przeprowadzenie licznych warsztatów choreograficznych w siedzibach zespołów z udziałem profesjonalnych instruktorów wysyłanych z kraju. O poziomie tych zajęć zarówno w kraju, jak i za granicą świadczy to, że niejednokrotnie realizowano je we współpracy ze słynnymi zespołami „Śląsk” i „Mazowsze”.

Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych

Organizowany przez Rzeszowski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” od ponad 50 lat Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych należy do największych tego typu imprez narodowych. Polonia uznaje tę imprezę za ważną dla motywacji młodego pokolenia do zainteresowania się kulturą polską, rozwoju artystycznego zespołów oraz dla ich działalności w krajach osiedlenia.

W 18 organizowanych dotąd festiwalach wzięło udział, przynajmniej raz, 191 zespołów z 24 krajów i 5 kontynentów. Rzeszów w tym czasie odwiedziło 640 zespołów liczących prawie 20 000 członków zespołów i towarzyszących im gości polonijnych.

Ciągły wzrost liczby uczestników, a także względy organizacyjne spowodowały wyłączenie z udziału w rzeszowskich festiwalach dzieci i młodzieży do lat 16. Dla zespołów tej grupy wiekowej od 1992 roku zaczęto organizować co trzy lata oddzielny festiwal w Iwoniczu-Zdroju. Organizowany jest on na podobnych zasadach jak festiwal rzeszowski. Odbyło się już dziesięć jego edycji, w których wzięło udział, przynajmniej raz, 89 zespołów. W 2018 roku w X edycji tego festiwalu udział wzięło 16 zespołów z ośmiu krajów.

W Rzeszowie funkcjonuje od ponad trzydziestu lat doroczne **Studium Tańców Polskich**, w którym uczestniczą początkujące zespoły i tancerze od Brazylii po Ukrainę. W Rzeszowie działa także czteroletnie **Polonijne Studium Choreograficzne**, które prowadzone jest we współpracy z Uniwersytetem Rzeszowskim.

W okresie ćwierćwiecza uczyło się w nim ponad 1300 osób z 29 krajów, z których wiele już otrzymało uniwersytecki dyplom ukończenia tej jedynej w świecie formy kształcenia. Nie wszyscy z przyczyn rodzinnych, zawodowych bądź losowych mogli sprostać czteroletniej nauce, ale wszyscy nawet w czasie jednej letniej, trwającej miesiąc sesji zdobywają wiedzę i konkretne umiejętności.

Kultura popularna, teatr, malarstwo i inne działania artystyczne

W polu uwagi Stowarzyszenia pozostawały obok kultury ludowej, różne formy kultury popularnej. Oddział w Pułtusku organizuje połączony z warsztatami **Festiwal im. Krzysztofa Klenczona**, a Oddział w Opolu inną ważną imprezę, jaką jest **Polonijny Festiwal Polskiej Piosenki**.

Działania Stowarzyszenia na rzecz wspierania i upowszechnienia kultury polskiej przybierały różnorodną postać. Galerie w Domach Polonii w Warszawie, Krakowie, Rzeszowie czy Pułtusku przez cały rok prezentują dorobek polskich artystów z zagranicy. Do nich także adresowane są często organizowane warsztaty i plenery, w których uczestniczą zarówno amatorzy, jak i profesjonalni artyści. Wśród wielu przedsięwzięć artystycznych organizowanych przez „Wspólnotę Polską” można wymienić cieszące się od lat ogromnym zainteresowaniem **Światowe Spotkania Teatrów Polskich z Zagranicy** w Rzeszowie. Są one możliwe również dlatego, że zawodowe i amatorskie teatry polonijne otoczono opieką już w pierwszych latach funkcjonowania Stowarzyszenia, a ich działalność artystyczna nadal może liczyć na finansowe wsparcie.

Ratowanie polskich cmentarzy, obiektów i zabytków na Wschodzie

Pozostałości polskiej obecności na Kresach to ogromny zasób zabytków architektury i sztuki, których stan zachowania wymaga natychmiastowych działań. Wychodząc naprzeciw potrzebom ratowania polskich zabytków, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w swoich planach zawarło zadania uwzględniające wykonanie specjalistycznych prac konserwatorskich i rekonstrukcyjnych m.in. polskich cmentarzy, kościołów, klasztorów, a także ich ewidencjonowanie i dokumentowanie. Do realizacji tych zadań powołano w 1993 roku przy Zarządzie Krajowym w Warszawie Ośrodek do spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturowego Poza Granicami Kraju kierowany przez prof. Ryszarda Brykowskiego.

Dla organizacji polskich na Wschodzie działających w trudnych warunkach ekonomicznych, a niekiedy w trudnych warunkach politycznych, Stowarzyszenie przygotowało serię książek pt. „Prawa mniejszości narodowych. Polacy w...”. Ukazały się tomy: Białoruś, Czechy, Kazachstan, Litwa, Łotwa, Mołdawia, Rosja, Rumunia, Ukraina, Węgry, w których zebrane są wszystkie akty prawne w języku oryginału i w polskim tłumaczeniu określające sytuację polskiej mniejszości narodowej. W wersji elektronicznej udostępnione zostały na naszej stronie internetowej: www.wspolnotapolska.org.pl.

Wsparcie polonijnych placówek na Zachodzie

Podział na kulturę emigracyjną i krajową jest już przeszłością, jednak zasady jej funkcjonowania i finansowania w poszczególnych krajach różnią się znacząco. Ogromnie zasłużone instytucje kultury funkcjonujące za granicą borykają się z finansowymi problemami. Polonijne muzea, biblioteki i archiwa są depozytariuszami dóbr kultury o ogromnym dla narodu znaczeniu i obowiązek dbania o nie spoczywa na nas wszystkich. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” od początku istnienia przywiązywało uwagę do finansowego wspierania polonijnych placówek kulturalnych i naukowych na Zachodzie.

Wiele spośród instytucji skupionych w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie może o tym zaświadczyć. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” była – obok Fundacji Rodziny Zaleskich – najważniejszym płatnikiem wielkiego remontu Biblioteki Polskiej w Paryżu.

Ze wsparcia Stowarzyszenia w różnych projektach korzystały między innymi: Biblioteka Polska im. Ignacego Domeyki w Argentynie, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii na Węgrzech, Muzeum Polskie w Rapperswilu, Polski Instytut Naukowy w Ameryce, Polski Instytut Naukowy w Kanadzie i Biblioteka im. W. Stachewicz, Instytut Polski i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie, Towarzystwo Historyczno-Literackie i Biblioteka Polska w Paryżu.

Ponadto Stowarzyszenie współpracowało z orkiestrą im. I.J. Paderewskiego z Chicago i innymi zespołami muzyki klasycznej, np. Camerata Polonia z Wiednia. Wsparciem Stowarzyszenia cieszyła się nie tylko muzyka klasyczna i folklor. Miłośnicy cięższego brzmienia realizują swoje zainteresowania podczas dofinansowywanych przez Stowarzyszenie festiwali m.in. na Zaolziu czy w Kolonii.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” angażowało się także w działalność naukową i popularnonaukową. Organizowano konferencje naukowe poświęcone roli Polaków w badaniu Syberii, rosyjskiego Dalekiego Wschodu i Azji Środkowej, którym towarzyszyły publikacje naukowe, źródłowe, a także wystawy.

Stowarzyszenie przygotowało i zaprezentowało również szereg wystaw popularyzujących wiedzę o Polonii, jej historii, dokonaniach i udziale w wydarzeniach historycznych w kraju, w tym także wystawy dotyczące historii Polski adresowane do Polonii. Ważną częścią działań pozostawał przez lata obszar wydawniczy. Stowarzyszenie wydało wiele publikacji naukowych, popularnonaukowych, a także z zakresu literatury wspomnieniowej, pięknej i poezji.

SPORT POLONIJNY

Istotnym elementem wychowawczym i integrującym środowiska polonijne jest sport. Stąd w programie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” obecność licznych imprez sportowych, w tym także cieszących się szacowną, przedwojenną jeszcze proweniencją Światowych Igrzysk Polonijnych.

Wśród wspieranych przez Stowarzyszenie form polonijnej aktywności sport zajmuje jedną z najwyższych pozycji. To odpowiedź na autentyczne zapotrzebowanie wszystkich środowisk – zarówno tych związanych ze starą Polonią, z nową migracją o podłożu ekonomicznym, jak i wywodzących się z mniejszości polskich na Wschodzie oraz Śląsku Cieszyńskim, gdzie tradycje sportowe są szczególnie silne. W ciągu 30 lat działalności Stowarzyszenie zorganizowało setki tego typu wydarzeń – igrzysk, turniejów, mistrzostw, rozgrywek, spartakiad, zawodów, mitingów, obozów sportowych zarówno w kraju, jak i za granicą.

Stowarzyszenie organizuje imprezy cykliczne – Letnie i Zimowe Igrzyska Polonijne, Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Polonijne Biegi Niepodległości, a także inicjuje nowe wydarzenia będące efektem postulatów Polonii z całego świata, np. I Międzynarodowe Mistrzostwa Żeglarskie w Gdyni zrealizowane w 2021 roku. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” konsekwentnie dzięki środkom przekazywanym przez Kancelarię Senatu, Ministerstwo Sportu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, liczne samorządy, a ostatnio Kancelarię Prezesa Rady Ministrów promuje polonijny ruch sportowy, wspiera kluby i organizacje, przyczyniając się do integracji sportowej Polonii z całego świata.

Sportowi ambasadorzy polskości

Sport stanowi też czynnik konsolidujący życie naszych rodaków poza ojczyzną, buduje więzi międzyludzkie i międzypokoleniowe oraz aktywizuje młode pokolenie, pełniąc istotną rolę w wychowaniu młodzieży, kształtowaniu charakteru, wreszcie w samej edukacji.

Sportowcy w biało-czerwonych barwach nie tylko promują Polskę poza granicami kraju, lecz także umacniają własne poczucie tożsamości narodowej, stając się w naturalny sposób ambasadorami polskości w miejscu zamieszkania. Ze względu na wszystkie wymienione walory Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” postrzega sport jako jeden z tych elementów, które najsilniej jednoczą Polonię.

Corocznie w organizowanych przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w kraju ok. 12 polonijnych wydarzeniach sportowych bierze udział ponad 4000 sportowców z 32 krajów, 50 organizacji i klubów ze wszystkich kontynentów. Sportowcy rywalizują w 26 dyscyplinach.

Letnie i Zimowe Światowe Igrzyska Polonijne

Największym wydarzeniem organizowanym przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” są igrzyska odbywające się na przemian co dwa lata, gromadzące każdorazowo od 1000 do 1500 zawodników. Są to Światowe Letnie Igrzyska Polonijne i Światowe Zimowe Igrzyska Polonijne. Partnerem Igrzysk jest Polski Komitet Olimpijski (PKOI) zapewniający poziom merytoryczny zawodów oraz nagrodę – puchar fair play prezesa PKOI dla zawodnika wyróżniającego się postawą sportową względem konkurentów.

Historia igrzysk polonijnych rozpoczęła się w 1933 roku, kiedy to podczas V Zjazdu Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy postanowiono zorganizować w ojczyźnie I Polonijne Igrzyska Sportowe.

Wznowione w latach 70. XX wieku prawdziwy rozmach odzyskały dopiero po 1989 roku. Nowy wymiar Igrzyskom nadało Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, angażując do współpracy liczne samorządy, m.in. Kraków, Toruń, Poznań, Warszawę, Słupsk, Dolny Śląsk i inne. Ostatnie XIX Światowe Letnie Igrzyska Polonijne odbyły się w 2019 roku w Gdyni, natomiast XIV Światowe Zimowe Igrzyska Polonijne w grudniu 2020 roku w Krynicy-Zdroju.

Zawodnicy mają od lat do dyspozycji stały zestaw dyscyplin. Wśród konkurencji zimowych są to m.in.: biegi narciarskie, narciarstwo alpejskie, nordic walking, wielobój łyżwiarski, short track, snowboarding, hokej oraz zimowe turnieje rodzinne. Konkurencje letnie to m.in.: badminton, bieg na 5 km, brydż, futsal, golf, kolarstwo mtb, koszykówka, lekkoatletyka konkurencje biegowe oraz konkurencje techniczne, nordic walking, pływanie, piłka nożna, piłka ręczna, ringo, siatkówka, siatkówka plażowa, strzelectwo, szachy, tenis stołowy, tenis ziemny, letni turniej dziecięcy, letni turniej rodzinny, żeglarstwo.

Oprócz rywalizacji sportowej program igrzysk obfituje w szereg wydarzeń kulturalnych. Są to spotkania z wybitnymi polskimi sportowcami, olimpijczykami, wieczory tematyczne poświęcone Polonii, wycieczki krajoznawczo-historyczne. Ich katalog zmienia się wraz z potrzebami i zainteresowaniami osób przybywających na zawody.

Igrzyska młodzieżowe

Ważnym wydarzeniem są **Igrzyska Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły**. Impreza odbywająca się w Łomży skierowana jest do młodej Polonii w wieku 10-15 lat. W Igrzyskach, ze względu na walor integracyjny bierze udział również młodzież polska ze szkół łomżyńskich. W dotychczasowych edycjach wystartowało już ponad 12 tysięcy młodych sportowców. XX Jubileuszowe Igrzyska Młodzieży Szkolne odbyły się w 2020 roku w Łomży, gromadząc 125 młodych Polaków z Litwy, Białorusi, Ukrainy, Rosji, Irlandii i Kazachstanu.

Przez tydzień rywalizowali w dziesięciu dyscyplinach sportowych: lekkiej atletyce, pływaniu, strzelectwie sportowym, zapasach, szachach, piłce nożnej, piłce siatkowej, koszykówce, tenisie stołowym oraz tenisie ziemnym. Sportowcy w czasie wolnym uczestniczyli w wycieczkach turystyczno- krajoznawczych.

Turnieje piłki nożnej i siatkowej

Międzynarodowy coroczny **Turniej Piłki Nożnej „Young Football Cup”** w Pułtusk to impreza ciesząca się nieustannie zainteresowaniem młodzieży. Od pierwszej edycji wzięto w niej udział ponad 900 młodych piłkarzy z 14 krajów. Każdego roku poza uczestnikami polonijnymi zapraszane są także drużyny z Polski.

Dodatkową atrakcją są spotkania z polskimi olimpijczykami i zawodnikami czołowych polskich klubów piłkarskich, co dla młodych adeptów jest wyjątkowym wydarzeniem.

W XII edycji Turnieju w październiku 2020 roku wzięło udział 40 młodych piłkarzy w wieku 9-16 lat z Ukrainy, Kazachstanu i Polski.

Międzynarodowy Polonijny Turniej Piłki Siatkowej w Gdyni to zawody stosunkowo młode, gdyż w 2020 roku odbyła się druga edycja. Rozgrywany na obiektach Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni zgromadził męskie drużyny z Austrii i Czech. W 2019 roku były to polonijne żeńskie reprezentacje z Białorusi, Kazachstanu i Litwy.

Uczestnictwo w zawodach wiąże się z możliwością zwiedzania Trójmiasta, poznania jego historii zwłaszcza w aspekcie polskich tradycji historycznych.

Lekkoatletyka

Międzynarodowe Biegi Ireny Szewińskiej w Pułtusku to kolejna popularna i odbywająca się od wielu lat impreza lekkoatletyczna. Wydarzenie na stałe weszło do sportowego kalendarza Mazowsza i jego ranga wciąż rośnie. Potwierdza to liczba organizacji i zawodników zgłaszanych do biegu. W ostatnich latach liczba zainteresowanych przekroczyła tysiąc osób.

Patronat naszej najwybitniejszej sportsmenki zobowiązuje, toteż pomimo niesprzyjających masowym imprezom warunkom panującym w 2020 roku po raz siedemnasty odbyły się zawody, w których w ścisłym reżimie sanitarnym uczestniczyła reprezentacja Ukrainy, Kazachstanu, Rosji, Białorusi oraz zawodnicy z Polski w liczbie 210 osób.

Dofinansowane i współorganizowane przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” wydarzenia sportowe dla Polonii i Polaków z zagranicy odbywają się nie tylko w kraju. Największą masową imprezą, która zdobywa coraz większą popularność są **Polonijne Biegi Niepodległości 1918** zainicjowane przez Stowarzyszenie i Polski Komitet Olimpijski w 100. rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę.

Zarówno rocznicowy charakter związany z podstawowym dla naszej państwowości wydarzeniem, jakim było odzyskanie niepodległości, jak i formuła sportowa pozwalająca włączyć się wszystkim w to przedsięwzięcie – bez względu na wiek i kondycję – sprawiły, że Biegi od 2020 roku odbywają się powszechnie na wszystkich kontynentach. Polskie środowiska wspierane organizacyjnie i promocyjnie przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” mobilizują rzesze chętnych do tej swoistej manifestacji patriotyzmu wyrażonego w pokonaniu dystansu 1918 metrów.

W 2020 roku w mrozie i upale, w słońcu lub deszczu, a nawet w objęciach polarnej nocy w Polonijnych Biegach Niepodległości wzięło udział ponad 2000 osób z 14 krajów i czterech kontynentów, przy czym w ich przebieg zaangażowały się 23 organizacje polonijne w 30 miejscowościach.

Dofinansowanie działalności polonijnych klubów i organizacji na świecie

Sport polonijny to nie tylko wielkie zawody. Aby mógł rozwijać się, niezbędne jest dofinansowanie działalności polonijnych klubów i organizacji na świecie. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” dzięki środkom Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, a wcześniej Kancelarii Senatu i MSZ, udziela wsparcia wielu takim przedsięwzięciom. Pomoc trafiała początkowo przede wszystkim do polskich klubów sportowych na Litwie i w Czechach.

Z czasem liczba wspieranych organizacji sportowych znacznie się rozszerzyła, m.in. o polonijny klub piłkarski z Argentyny, odrodzoną lwowską Pogoń oraz wiele klubów i organizacji sportowych w Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Niemczech czy Białorusi.

To tylko nieliczne przykłady wsparcia polonijnego sportu przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” udzielanego w myśl założenia, że jest on płaszczyzną, na której realizować można rozwój osobisty, wychowanie patriotyczne oraz promować wartości, które konstytuują narodową tożsamość.

TATIANA ČEPUKOIT

POMOC MEDYCZNA I CHARYTATYWNA

Pierwszy prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” prof. Andrzej Stelmachowski uważał, że my, Polacy, niezależnie od miejsca zamieszkania, stanowimy wspólnotę, co czyni nas odpowiedzialnymi za siebie nawzajem.

Projekty i programy pomocowe świadczone przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” od 1990 roku mają zróżnicowany charakter. Są to: pomoc humanitarna, doraźne akcje wywołane klęskami żywiołowymi lub zdarzeniami losowymi (powódź, pożar), pomoc medyczna, pomoc rzeczowa i finansowa (zapomogi). Ważnym aspektem działalności Stowarzyszenia w obszarze ochrony zdrowia jest działalność szkoleniowa i organizacja staży podnoszących kwalifikacje polskich i polonijnych pracowników medycznych.

Stáže medyczne

Pierwsze kroki w działalności medycznej stawiał Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Lublinie, który od 1994 roku organizuje staże medyczne. W ciągu 30 lat wzięło w nich udział ponad 600 medyków ze Wschodu.

25 marca 2012 roku podczas VIII Walnego Zebrania Delegatów Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” przyjęto uchwałę dotyczącą powołania Rady Konsultacyjnej ds. Opieki Medycznej i Promocji Zdrowia dla Polaków i Polonii poza granicami naszego kraju. W związku z tym, iż zdrowie i życie są wartościami, które Stowarzyszenie chce chronić, władze zostały zobowiązane do wspierania wszelkich inicjatyw mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz profilaktykę prozdrowotną wśród Polaków i Polonii poza granicami kraju.

Diagnostyka i badania w ramach programu „Misja medyczna”

Stowarzyszenie od wielu lat realizuje program „Misja medyczna”, którego podstawowym celem jest pomoc medyczna dla Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą udzielana w ramach kilku form wsparcia. W latach 2012-2016 podczas pobytu lekarzy specjalistów z polskich placówek medycznych na Ukrainie (obwody tarnopolski, rówieński, lwowski, winnicki) i w Gruzji skonsultowano ok. 1500 pacjentów polskiego pochodzenia. Odbywało się to pod kierownictwem prof. Mariusza Frączka i ks. prałata Henryka Błaszczyka we współpracy z tamtejszymi placówkami medycznymi, organizacjami polskimi oraz ośrodkami Caritas. W Gruzji zespół lekarzy z Polski wspierał również medyków gruzińskich podczas zabiegów operacyjnych. Zespół diagnostyczny natomiast przeprowadził badania medyczne w zakresie pediatrii, ortopedii, onkologii, chirurgii, chorób wewnętrznych, kardiologii, okulistyki, laryngologii oraz badania diagnostyczne z zakresu spirometrii, EKG, poziomu cukru, ciśnienia tętniczego oraz ultrasonografii. Ponadto zespół „Misji medycznej” opracował indywidualne programy leczenia dla diagnozowanych pacjentów (200 osób).

Konsultacje lekarskie i dofinansowania zakupu leków

W ostatnich latach poszerzono projekty prozdrowotne, uznając je za szczególnie ważne i potrzebne. Stowarzyszenie inicjowało i współorganizowało kongresy medyczne, panele promujące prozdrowotny styl życia, np. szczepienia, konsultację chorych i leczenie niezamożnych pacjentów. Obecnie program wsparcia działań medycznych dla środowisk polskich i polonijnych opiera się na dofinansowaniu zakupu lekarstw, materiałów medycznych i sprzętu medycznego na Litwie, Ukrainie, w Mołdawii, Gruzji, Rosji, Kirgistanie oraz Kazachstanie.

Stowarzyszenie wspomaga także finansowo podmioty świadczące pomoc charytatywną osobom polskiego pochodzenia, m.in. Hospicjum im. bł. ks. Michała Sopoćki w Wilnie, Domu Polskiego w Bielicach, Ośrodka Pomocy Społecznej Rejonu Solecznickiego na Litwie oraz konsultuje szczególnie ciężkie przypadki medyczne przez wysokiej klasy specjalistów.

Centra pomocowe

Przez cały okres swojej działalności Stowarzyszenie świadczy pomoc rzeczową i finansową osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej, w tym studentom, kombatantom, sierotom, chorym. Ponadto w ramach pomocy charytatywnej przekazano, głównie na Wschód, liczne transporty żywności, odzieży i leków.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” reaguje na bieżące kryzysy, które dotyczą społeczności polskiej poza granicami. Dowodem tego jest, m.in., powołanie w 2014 roku **Centrum Koordynacyjnego Pomocy Polakom Donbasu**.

Celem Centrum było udzielanie wsparcia informacyjnego i materialnego osobom polskiego pochodzenia i ich rodzinom przybyłym do Polski w związku z toczącym się w Donbasie na Ukrainie konfliktem zbrojnym. Stowarzyszenie uczestniczyło również w realizacji programu adaptacyjnego, który obejmował kursy językowe, wiedzę o kulturze i historii Polski, kursy zawodowe.

W 2020 roku powołano również **Centrum Pomocy Humanitarnej w Białymstoku**, którym kieruje Podlaski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, gdzie w 2021 roku realizowany jest projekt „SOS Białoruś”.

Projekt skierowany jest głównie do osób, które w związku z bieżącą sytuacją polityczną przybyły z Białorusi i znajdują się terenie Polski, a potrzebują doraźnej pomocy socjalno-bytowej lub adaptacyjnej oraz wsparcia w organizacji życia w Polsce. Pomoc skierowana jest również do pozostających w areszcie Andżeliki Borys i Andrzeja Poczobuta.

W 2021 roku dzięki staraniom Górnośląskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” powstała **Stacja Pomocy Charytatywnej** w Stryju na Ukrainie.

W ramach projektu realizowanego przy parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Stryju działa wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i punkt wydawania środków czystości, higieny osobistej, opatrunków i wyrobów medycznych.

W 2020 roku powołana została Fundacja „SWP Zdrowie”. Przewodniczącym Rady Fundacji jest prof. dr hab. Marek Rudnicki, chirurg, onkolog, wykładowca akademicki i działacz polonijny z Chicago. Fundacja świadczy pomoc medyczną potrzebującej Polonii i beneficjentom krajowym.

W przyszłości Stowarzyszenie planuje kontynuację wsparcia z zakresu polityki włączającej, skierowanej do coraz liczniej przybywających do naszego kraju obywateli państw zza wschodniej granicy.

PATRONI ROKU 2021

Cyprian Kamil Norwid

W piątek 27 listopada Sejm ustanowił patronów 2021 roku. Podczas trzeciego dnia 21. posiedzenia Izba uhonorowała: kard. Stefana Wyszyńskiego, Stanisława Lema, Cypriana Kamila Norwida, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego oraz Tadeusza Różewicza. 2021 będzie także rokiem Konstytucji 3 Maja.

Uchwała Sejmu RP z dnia 27 listopada 2020 roku w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem Cypriana Kamila Norwida

W roku 2021 upłynie 200 lat od urodzenia Cypriana Kamila Norwida. Przyszedł on na świat 24 września 1821 roku na Mazowszu, w Laskowie-Głuchach koło Radzymina. Był poetą, dramatopisarzem, prozaikiem, artystą sztuk pięknych i myślicielem. Zmarł 23 maja 1883 roku w Domu św. Kazimierza w Iwry pod Paryżem, opuszczony i zapomniany. Większą część życia spędził na emigracji, podróżując po Niemczech, Włoszech, Belgii, Anglii i Stanach Zjednoczonych, by ostatecznie osiąść w stolicy Francji.

W swojej twórczości Cyprian Kamil Norwid odwoływał się do narodowej i europejskiej tradycji, a zarazem był odważnym nowatorem oraz krytykiem różnych przejawów życia społecznego i politycznego. Patriotyzm podnosił do rangi najwyższej wartości. Podobnie ujmował jako świadomy oraz głęboko wierzący katolik kwestie etyczne, filozoficzne oraz teologiczne. Stale interesował go człowiek, na nim skupiał swą poetycką i artystyczną uwagę. Święty Jan Paweł II pisał: „Cyprian Norwid pozostawił dzieło, z którego emanuje światło pozwalające wejść głębiej w prawdę naszego bycia człowiekiem, chrześcijaninem, Europejczykiem i Polakiem”. Na zawsze weszły do zbiorowej świadomości Norwidowe frazy, takie jak: „Ojczyzna to wielki, zbiorowy obowiązek”.

Jego nowatorska twórczość oraz bezkompromisowe sądy artystyczne, polityczne i moralne stopniowo odsuwały od niego czytelników. Tylko część jego dzieł została opublikowana za jego życia. Część z nich zaginęła, ale wiele zostało odszukanych po śmierci twórcy i wtedy, już w XX w., został odkryty na nowo.

Cyprian Kamil Norwid przeżył swą młodość w kraju, a lata dojrzałe na emigracji. W 1855 roku uznany przez zaborcze władze rosyjskie za politycznego „wygnańca” do Polski już nie mógł powrócić. W roku 2001 na Wawelu, w Krypcie Wieszców Narodowych umieszczona została urna z ziemią z grobu Norwida. Poeta „tułacz” symbolicznie powrócił do Ojczyzny.

Najwybitniejsi polscy poeci podążali szlakiem Norwida. Jego twórczy wkład w nowoczesną polską literaturę, a szerzej w polską kulturę, jest ogromny, na wielu polach decydujący. W uznaniu zasług Cypriana Kamila Norwida dla polskiej sztuki i polskiej kultury, w 200-lecie jego urodzin, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2021 Rokiem Cypriana Kamila Norwida.

MATERIAŁY: MATERIAŁY SEJMU RP

WIZERUNEK: CYPRIAN KAMIL NORWID, 1871.

FOT. MICHAŁ SZWEYCKER, WIKIMEDIA COMMONS,
LICENCJA PUBLIC DOMAIN

STOWARZYSZENIA „WSPÓLNOTA POLSKA”

DOM POLONII W KRAKOWIE

DOM POLONII – DOM POD ŚW. ANNA
RYNEK GŁÓWNY 14, KRAKÓW
TEL./FAX: +48 12 422 43 55
E-MAIL: BIURO@SWP.KRAKOW.PL
WWW: HTTP://SWP.KRAKOW.PL